

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Budownictwo i urządzenia biblioteczne. Przegląd piśmiennictwa na podstawie "Polskiej Bibliografii Bibliologicznej" za lata 1981-2007

Author: Maria Kycler

Citation style: Kycler Maria. (2011). Budownictwo i urządzenia biblioteczne. Przegląd piśmiennictwa na podstawie "Polskiej Bibliografii Bibliologicznej" za lata 1981-2007. "Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy" (2011, nr 2, s. 104-144).

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

MARIA KYCLER

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

**BUDOWNICTWO I URZĄDZENIA BIBLIOTECZNE.
PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA NA PODSTAWIE
„POLSKIEJ BIBLIOGRAFII BIBLIOLOGICZNEJ”
ZA LATA 1981-2007**

Wiedza o zasadach budownictwa i wyposażenia bibliotek to odrębna specjalizacja wchodząca w zakres bibliotekoznawstwa. Literaturę fachową, zajmującą się tą problematyką w aspekcie teoretycznym i praktycznym rozwijają bibliotekarze i bibliotekoznawcy oraz architekci.

„Polska Bibliografia Bibliologiczna” (dalej PBB)¹ jest jednym z podstawowych źródeł informacyjnych z zakresu informacji naukowej i bibliotekoznawstwa w Polsce. Obejmuje piśmiennictwo opublikowane w Polsce oraz wydawnictwa zagraniczne, które poprzez autora bądź temat z Polską są związane; rejestruje prace naukowe, popularnonaukowe i popularne, a pod względem zasięgu wydawniczego - wydawnictwa zwarte, artykuły i fragmenty.

Dokumenty omawiające biblioteki w aspekcie architektury, designu, standardów budownictwa bibliotecznego oraz poziomu wyposażenia wewnątrz PBB odnotowuje w dziale VI B - *Metodyka i technika bibliotekarska*, w poddziale zatytułowanym *Budownictwo i urządzenia biblioteczne*.

Intencją omówionych poniżej badań była próba analizy problemowej materiałów zarejestrowanych w PBB w latach 1981-2007 w dziale VI B. W tym celu wyekscerpowano 209 opisów bibliograficznych, zwracając przy tym uwagę na kryteria ich wewnętrznego podziału. W załączonym aneksie zdecydowano się zachować wypracowane przez Bibliotekę Narodową kolejność i numerację opisów bibliograficznych. Ponieważ PBB wyodrębnia grupy tematów związanych z problematyką budownictwa bibliotecznego uznano, że przyjęty podział piśmiennictwa jest optymalny²; tak zaklasyfikowany materiał poddano analizie ilościowej.

1 Prezentowany w pracy materiał pochodzi z PBB, która od rocznika 1981 jest wydawana jako odrębne wydawnictwo. Wcześniej (roczniki 1968-1980) PBB wchodziła w skład „Bibliografii Bibliografii i Nauki o Książce”, która ukazywała się w dwóch częściach, jako: 1. „Bibliografia Bibliografii Polskich” oraz 2. „Polska Bibliografia Bibliologiczna”.

2 Badaniu towarzyszyła świadomość obecności prac, wieloaspektowo opisujących zagadnienia budownictwa bibliotecznego, co uniemożliwia stworzenie jednoznacznej klasyfikacji przedmiotowej.

Opracowany przez twórców PBB układ bibliografii zakłada, że dział *Budownictwo i urządzenia biblioteczne* zamieszcza pełne opisy bibliograficzne dokumentów omawiających ogólne zasady planowania, projektowania, budowy czy urządzania gmachów i pomieszczeń bibliotecznych; odnotowano 64 (32,62%) prace o tym charakterze.

Ponadto dział VI B rejestruje i poprzez opisy skrócone odsyła do prac pokrewnych, wieloaspektowych, których przedmiotem zainteresowania są m.in.:

- kanony budownictwa bibliotecznego wynikające ze zmieniających się zadań bibliotek (dział VI A – *Organizacja i historia bibliotekarstwa*); zaliczono tu 8 (3,83%) publikacji;
- problemy budownictwa polskich i zagranicznych bibliotek różnych typów (dział VI D – *Rodzaje bibliotek*); odnotowano 10 (4,78%) prac;
- odrębne budynki biblioteczne, ich architektura i zasady organizacji w Polsce i za granicą (dział VI E – *Biblioteki w poszczególnych miejscowościach*); zarejestrowano 125 (59,81%) publikacji.

Pojedyncze opisy (po 0,48%) umieszczono również w działach: IV C – *Historia książki* oraz VII A – *Czytelnictwo*.

Wyniki analizy treściowej dokumentów przedstawione zostaną w oparciu o rozpoznaną tematykę układem zbliżoną, lecz nie tożsamą, z sugerowanym przez PBB podziałem piśmiennictwa³. Ze względu na ograniczone miejsce, egzemplifikacja poruszanych tematów zaprezentowana będzie w wyborze. W przypadku prac jednorodnych pod względem treści, nie będą charakteryzowane wszystkie dokumenty, a jedynie te, które wydają się szczególnie reprezentatywne.

Problemy budownictwa bibliotek – w perspektywie ich dziejów (od starożytności po koniec XX wieku), przemian zachodzących w ich funkcjonowaniu, celów stawianych przed nimi przez właścicieli i fundatorów – omawia obszerna praca Rafała Musialika *Wybrane przykłady bibliotek na tle historii*. Autor w ujęciu chronologicznym kreśli modele bibliotek i zasady ich projektowania, sygnalizując przy tym kulturowe odrębności w podejściu do roli bibliotek w Europie a Stanach Zjednoczonych. Jako przykłady rozważań teoretycznych nad nowoczesną twórczością architektoniczną przywołuje koncepcje idealnej biblioteki Leopolda Della Santy (1816), Le Corbusiera (1914), Angusa Sneada MacDonalda (1933), konkludując je wnioskami C. Currie o potrzebie projektowania „bibliotek bezplanowych” ze względu na przewidywaną przez niego całkowitą zmianę technologii i organizacji działania bibliotek (1965). Wspomniane

3 Dokumenty z działów VI D i VI E będą omówione łącznie; przyjętym kryterium jest charakter środowiska czytelniczego i świadczonych usług; oddzielnie zostaną scharakteryzowane prace poświęcone zagadnieniom urządzeń i sprzętu, w który biblioteki są wyposażone.

koncepty zostały zilustrowane reprezentatywnymi przykładami budownictwa bibliotecznego, m.in. Biblioteki Sainte-Geneviève w Paryżu (1850), Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie (1897), Centralnej Biblioteki w Manchesterze (1939), Biblioteki Uniwersytetu Stanowego w Iowa City (1946). Wysoko oceniony został dorobek lokalnych „szkół” projektowania bibliotek - szwajcarskiej i fińskiej, ze szczególnym podkreśleniem wybitnych zasług Alvara Aalto. Nowatorskie rozwiązania architektoniczne cechują budynki: Biblioteki Teologicznej w Berkeley (1985), Biblioteki Uniwersyteckiej w Eichstätt (1987), Biblioteki Miejskiej w Kuhmo (po 1984) oraz projekt Biblioteki Francuskiej w Paryżu. Jako przykłady nowoczesnego budownictwa bibliotecznego w Polsce wskazano przedwojenne gmachy Biblioteki Miejskiej w Łodzi oraz Biblioteki Jagiellońskiej zaś po roku 1945 – Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie i Biblioteki Głównej Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu [47].

Hanna Szczygieł poświęca uwagę przeobrażeniom jakim - pod względem architektury zewnętrznej oraz rozwiązań przestrzeni wewnętrznej - budynki biblieczne ulegały w ciągu wieków (od antyku po czasy współczesne). Dowodzi, iż architektura bibliotek odzwierciedla z jednej strony styl i poziom rozwoju technicznego epoki, z drugiej jest wynikiem zmian samego materiału piśmiennego i ewolucji rozumienia funkcji biblioteki. W oparciu o bogato cytowaną literaturę przedmiotu, szczegółowo charakteryzuje koncepcje i zasady projektowania bibliotek od wieku XIX po współczesność [205].

Na wzmiankę zasługują stosunkowo nieliczne prace lub fragmenty publikacji poświęcone architekturze i wyposażeniu dawnych bibliotek polskich i europejskich z podziałem na epoki stylistyczne. Dzięki nim możliwe jest prześledzenie zmieniających się w ciągu wieków stylów architektury, technik budowlanych oraz wyposażenia i funkcjonalności pomieszczeń bibliecznych.

Przegląd historycznych uwarunkowań budownictwa bibliotecznego w analizowanym piśmiennictwie „otwiera” rozprawa Marii Przyweckiej-Sameckiej poświęcona dziejom najstarszych pomieszczeń bibliecznych Wrocławia w okresie od XI do XVII wieku; prezentuje ona m.in. rozbudowę zbiorów i lokali Biblioteki Katedralnej oraz bibliotek klasztornych [30].

Praca Richarda Stempa umożliwia wgląd w renesansową architekturę zaprojektowanej przez Michała Anioła Biblioteki Laurenziana we Florencji [203] oraz Biblioteki Marciana w Wenecji, której projektantem był włoski architekt i rzeźbiarz Jacopo Sansovino [204].

Informacji na temat skodyfikowanych cech stylistycznych w budownictwie epoki baroku dostarcza artykuł omawiający architekturę Biblioteki Króla Jana III Sobieskiego [177] oraz rozprawy zapoznające z problematyką zdobień bibliotek w XVII-wiecznych traktatach [35], a także tematyką dekoracji pałacu Jana Dobrogosta Krasińskiego [52]. Prace Jana Wrabca omawiają zmieniającą się architekturę i funkcje barokowego klasztoru

św. Macieja we Wrocławiu, obecnej siedziby Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (m.in. przekształcenia architektoniczno-przestrzenne towarzyszące adaptacji gmachu dla potrzeb bibliotecznych) [62, 92]. Prace konserwatorskie i inwentaryzacyjne prowadzone w barokowym opactwie OO. Cystersów w Lubiążu umożliwiły wizualizację bryły budynku i wnętrza biblioteki klasztornej. Opisane doświadczenie z tworzeniem komputerowej prezentacji zabytku architektury nie tylko zapoznaje z przyjętymi rozwiązaniami architektonicznymi, ale także dowodzi stosowania metod fotogrametrycznych jako uniwersalnego narzędzia inwentaryzującego [129].

Szkic poświęcony historii budynków w których rozlokowana jest obecnie Biblioteka Naukowa AN Ukrainy im. W. Stefanyka we Lwowie (Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника) przybliżyła m.in. XIX-wieczne dzieje dawnej siedziby Zakładu Narodowego im. Ossolińskich ufundowanego przez Józefa Maksymiliana Ossolińskiego oraz Pałacu Baworowskich [182]. Podobne przesłanki ideowe rozwoju kultury polskiej w czasie zaborów przyświecały rodzinie Czartoryskich, która tworząc kolekcje dzieł sztuki i biblioteki starała się zapewnić im właściwe warunki przechowywania. Poświadcza to korespondencja z architektem Bolesławem Podczaszyńskim, autorem projektu przebudowy pałacu w Sieniawie m.in. pod budynek dla zbiorów Czartoryskich [153]. Rodzina Kleniewskich wnętrza eklektycznego XIX-wiecznego pałacu w Kluczkowicach również zamieniła na galerię malarstwa polskiego z dziełami wybitnych malarzy, zaś biblioteka pałacowa, zaprojektowana przez Stanisława Witkiewicza, otrzymała oryginalny wystrój w stylu zakopiańskim [116].

Jako swoiste uzupełnienie tendencji w budownictwie i organizacji bibliotek w wieku XIX można potraktować bibliofilskie wydanie tekstu Joachima Lelewela na temat zasad utrzymania i urządzenia biblioteki [25].

Charakterystykę zabytkowych XVIII- i XIX-wiecznych szaf bibliotecznych i regałów na książki przynosi poradnik dla kolekcjonerów pod red. Judith Miller [54, 74] oraz opis wyposażenia gabinetu Salomona Lewentala⁴, eksponowanego w Muzeum Drukarstwa Warszawskiego [53].

Badania Zbigniewa Bani nad architekturą starego gmachu Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego (BUW) oraz Anny Sadurskiej nad programem jego dekoracji figuralnej [139] uzupełnił Hubert Kowalski w studium dekoracji rzeźbiarskiej dawnej BUW [175]. Wgląd w projektowanie i budowę budynków bibliotecznych na przełomie XIX i XX wieku przynosi również praca Georga Zeidlera, kierownika budowy Kaiser-Wilhelm-Bibliothek w Poznaniu (dzisiejszej siedziby Biblioteki Uniwersyteckiej), której gmach w stylu późnego renesansu projektu niemieckiego architekta Carla Hinkeldeya powstał w latach 1899-1902 [133].

4 Salomon Lewental (1841-1902) - drukarz, nakładca i księgarz, wydawca m.in. tygodnika ilustrowanego „Kłosy”.

Gmach Biblioteki Publicznej w Warszawie fundacji Kierbedziów wybudowano na podstawie koncepcji architektonicznej Jana Heuricha jun., Władysława Marconiego i Artura Gyrney'a w 1914 roku. Szczegółowo dzieje i architekturę gmachu, jego pierwotny wygląd, wystrój wnętrz, historię powojennej odbudowy książnicy i modernizacji skrzydła w latach 1968-1973, a także sylwetki i dorobek zawodowy twórców oraz fundatorki omawiają prace Ewy Popławskiej-Bukała [180, 181].

Przyczynkiem do poszerzenia wiedzy z zakresu stylów budownictwa bibliotecznego w wieku XX. (ekspresjonizmu i modernizmu) są omówienia projektów bibliotek w kontekście działalności wybitnych architektów. Pozwalają one poznać sylwetki i koncepcje organizowania przestrzeni przez Wacława Krzyżanowskiego [102] i Jerzego Wierzbickiego [9, 45]. Uwagę zwraca wybitne dzieło polskiego *art déco* – Biblioteka Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie projektu Jana Koszczyca Witkiewicza; układ biblioteki podporządkowany akademickiej dyscyplinie planów (osiowość, symetria, centralizm) nawiązywał do teorii Le Corbusiera [60, 195]. *Atlas dawnej architektury ulic i placów Warszawy* przynosi oparte na źródłach archiwalnych omówienia budynków unicestwionych w latach 1944-1948 – w tym Biblioteki Publicznej na Koszykowej [93].

Humanistyczne podejście do architektury prezentują projekty bibliotek Alvara Aalto [140] oraz Jože Plečnika [171]. Powszechnie dziś używany, choć nie zdefiniowany jednoznacznie termin *architektura minimalistyczna* pojawił się w latach 80. ubiegłego stulecia; proponowana przez twórców tego kierunku redukcja formy znalazła także odzwierciedlenie w architekturze nowoczesnych bibliotek [174].

Prace omawiające ogólne problemy lub rozwiązania stosowane we współczesnym budownictwie bibliotecznym są stosunkowo nielicznie reprezentowane w PBB za lata 1981-2007. Można do nich zaliczyć publikacje przeglądowe, m.in. charakteryzujące budynki bibliotek (niezależnie od typu) w Polsce i za granicą.

W ocenie Witolda Przybyszewskiego, sytuacja lokalowa polskich bibliotek była jednym z najsłabiej rozpoznanych obszarów bibliotekarstwa, stąd na przełomie 1986 i 1987 roku Instytut Książki i Czytelnictwa (IKiCz) Biblioteki Narodowej (BN) podjął ogólnopolskie badania zmierzające do określenia stanu bazy lokalowej bibliotek. Badaniem objęto 2 732 obiekty biblioteczne nowo wybudowane, zaadaptowane lub wyremontowane w latach 1965-1986. Szczegółowa analiza sytuacji w sieci bibliotek publicznych przyniosła przygnębiające wyniki. Załedwie ¼ ogółu bibliotek publicznych spełniała warunków formalny objęcia badaniami, z czego: 28,4% to lokale jednoizbowe, 15% bibliotek dysponowało pomieszczeniami zaprojektowanymi na cele biblioteczne, 63% wskazań to negatywna lub tylko dostateczna ocena funkcjonalności budynków i lokali, ze względu na panującą ciasnotę, zły układ

pomieszczeń, krzyżowanie się traktów komunikacyjnych, złe oświetlenie dzienne. Co ciekawe, funkcjonalność bibliotek zajmujących pomieszczenia projektowane na cele biblioteczne również oceniana była negatywnie; zwracano uwagę na brak architektów specjalizujących się w ich projektowaniu oraz długi cykl inwestycyjny, powodujący, że obiekty biblioteczne okazywały się zbyt małe już w chwili oddania do użytku. W badaniu niemożliwe okazało się sformułowanie oceny sytuacji lokalowej bibliotek naukowych i fachowych. Ogólną konkluzją z badań bibliotek pedagogicznych, szkół wyższych, instytutów naukowych i badawczo-rozwojowych oraz fachowych zakładowych są niedobory powierzchni użytkowej i magazynowej oraz zastrzeżenia wobec ich stanu technicznego [29].

Przegląd budynków i architektury bibliotek w Polsce przełomu lat 80. i 90. XX wieku przynosi praca Franza Krollera i Sigrid Reinitzer na łamach „ABI Technik” [41] oraz omówienie Stanisława Czajki [78]. Przykładem różnorodności rozwiązań architektonicznych jest podana do druku dokumentacja 29 bibliotek, z 14 krajów europejskich, które zostały zaprezentowane podczas seminarium architektów i bibliotekarzy, zorganizowanego przez LIBER w Warszawie (12-14 czerwca 2000 roku). Sporządzone według wspólnego kwestionariusza opisy bibliotek zawierają: informacje ogólne o bibliotece, informacje o projekcie, dane techniczne budynku, kalendarium i koszt budowy oraz bibliografię. Analiza danych pozwala wnioskować nie tylko na temat trendów w architekturze, ale także zmian w funkcjonowaniu bibliotek [88, 128]. Ewa Kobierska-Maciuszko współczesne budynki biblioteczne, w nawiązaniu do dokonań Grupy Architektonicznej LIBER, zaprezentowała także na stronach „EBIB” [109].

Szczegółową analizę kierunków w architekturze i budownictwie bibliotek daje przegląd piśmiennictwa zagranicznego, które zostało omówione w *Bibliografii Analitycznej Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej* na łamach „Przeglądu Bibliotecznego” w latach 1976-2006. Marcin Pędich zestawia trendy w budownictwie i w piśmiennictwie z lat 1990-2006 z tendencjami obowiązującymi w latach 1976-1989 [201].

Problemy zagranicznego budownictwa bibliotecznego omawiają dwie prace. Wiesława Dziechciowska na przykładzie bibliotek bawarskich ukazuje planową i konsekwentną politykę biblioteczną władz tego landu w zakresie budownictwa⁵. Osiągnięcia na tym polu są pochodną przyjętego programu rozwoju kulturalno-oświatowego Bawarii; największa część rządowych dotacji kierowana na budownictwo biblioteczne obejmuje rozbudowę i renowację starych oraz budowę nowych obiektów. Dużego znaczenia nabrała tam tendencja przeznaczania na cele biblioteczne budowli zabytkowych. Stare budynki ratują w ten sposób swoją wartościową substancję architektoniczną, a zarazem reaktywują integracyjną i kulturotwórczą

5 W okresie od zakończenia II wojny światowej do lat 90. XX wieku.

rolę, jaką od wieków pełniły w regionie; ich ranga historyczna i artystyczna nobilituje także pracę bibliotek. Publikacja zapoznaje z udanymi przykładami adaptacji bibliotek publicznych i akademickich [38]. Konsekwencje powszechnego wykorzystywania azbestu przy budowie gmachów bibliotek francuskich opisuje Piotr Witt [185].

Obok piśmiennictwa przekrojowo omawiającego ogólne problemy budownictwa bibliotecznego, PBB odnotowuje także prace podejmujące konkretne zagadnienia związane z architekturą wszystkich typów bibliotek, a służące praktyczną pomocą i informacją w tej dziedzinie.

Zamierzeniem opracowanego przez Instytut Książki i Czytelnictwa (IKiCz) Biblioteki Narodowej (BN) informatora *Projektanci budynków bibliotecznych w Polsce* była pomoc w nawiązaniu kontaktu między kierownictwem biblioteki, podejmującej inwestycję a doświadczonym w projektowaniu biblioteki architektem. Współpraca ta miała ułatwić wstępną fazę prac związanych z budową, przebudową lub kapitalnym remontem budynków i lokali bibliotecznych. Informator w układzie alfabetycznym podaje 27 nazwisk architektów (głównych projektantów oraz autorów konstrukcji, instalacji, wystroju plastycznego wnętrza) oraz projekty i realizacje ich autorstwa [26].

Rolę i zadania bibliotekarza w procesie przygotowania i realizacji inwestycji bibliotecznego, ze wskazaniem na zadania stojące przed bibliotekarzem na kolejnych jego etapach: od opracowania dokumentu uzasadniającego podjęcie inwestycji, poprzez przygotowanie programu użytkowego i projektu technologicznego, po uzgodnienie projektu architektonicznego i nadzór nad zgodnym z projektem przebiegiem prac budowlanych oraz uczestnictwo w wyborze elementów wyposażenia i aranżacji wnętrza poruszają H. Szczygieł [205] i Radosław Cybulski [19]. Artur Paszko doradza jak uzyskać środki finansowe na inwestycje biblioteczne, wykorzystując do tego celu Fundusze Strukturalne Unii Europejskiej; z której strategii i jakich programów korzystać, jak fachowo przystąpić do sporządzenia projektu, a następnie opracowania wniosku aplikacyjnego [200]. Opublikowane w „EBIB” wybrane adresy internetowe odsyłają zainteresowanych do anglojęzycznej literatury na temat planowania i projektowania bibliotek oraz do dokumentów Grupy Architektonicznej LIBER [117].

Proces postępującej automatyzacji pracy bibliotek, w myśl zależności: nowe technologie – nowe zadania bibliotekarzy – nowa architektura biblioteczna stanowi kolejny wątek w piśmiennictwie na temat ogólnych problemów współczesnego budownictwa bibliotecznego.

Przedmiotem analizy Jerzego Maja jest wpływ automatyzacji procesów bibliotecznych i towarzyszących jej zmian w organizacji pracy bibliotek na tendencje w projektowaniu ich gmachów. W ocenie autora, komputeryzacja nie wpłynęła zasadniczo na architekturę biblioteczną, nadal wykorzystującą koncepcje Della Santy i A. S. MacDonalda. Techniki komputerowe

powodują natomiast modyfikacje przestrzeni w dotychczasowych pomieszczeniach katalogowych, odrębnych czytelnich specjalistycznych, łączonych oddziałach gromadzenia i opracowania zbiorów. Korzystanie z sieci rozległych może skutkować redukcją pomieszczeń czytelni i wypożyczalni [51]. Wanda Dziadkiewicz podkreśla, że w zmieniającej się rzeczywistości bibliotek, w centrum uwagi powinny znaleźć się potrzeby użytkowników; to dla nich bibliotekarze powinni w nowych bibliotekach stworzyć łatwość dostępu i komfort pracy, umożliwić wykorzystywanie pomieszczeń do wielorakich funkcji oraz zapewnić niskie koszty eksploatacji [57].

Interesującą publikacją, wpisującą się w omawiany nurt piśmiennictwa są *Biblioteki jutra. Nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonalnej*. Książka stanowi pokłosie konferencji naukowej, podczas której zagadnienia nowych nośników informacji zaprezentowano w ścisłym związku z wynikającymi z nich nowymi tendencjami w organizacji bibliotek. Jednym z istotnych wniosków jest przekonanie o uzupełniającej się wzajemnie roli dokumentów drukowanych, elektronicznych, mikrofilmów i materiałów audio, udostępnianych w miejscu najbardziej do tego predysponowanym, czyli bibliotece. Fizyczna postać gromadzonych i udostępnianych dokumentów oraz funkcje społeczne pełnione przez bibliotekę wywierają silny wpływ na jej organizację, a w konsekwencji na układ wnętrza i wyposażenie. Punkt ciężkości pracy bibliotek przesunął się na dobór, selekcję i wartościowanie informacji. W kontekście dostosowania do przemian technologicznych i społecznych zostały zaprezentowane koncepcje architektoniczne, rozwiązania funkcjonalne i techniczne m.in. Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego (BUW) oraz Biblioteki Śląskiej w Katowicach. Ponadto praca przynosi omówienie stanu budownictwa polskich bibliotek publicznych oraz zmian, które się tam dokonały, na przykładzie wybranych inwestycji [94]. Joanna Karbońska prowadzi rozważania na temat architektonicznej formy bibliotek przyszłości [107].

Fenomen wyjątkowej koniunktury budownictwa bibliotecznego, w czasach gdy w bezprecedensowym tempie rośnie popularność i powszechność mediów elektronicznych omawia praca Anny Palej i Bartłomieja Homińskiego. Autorzy zwracają uwagę, że pod wpływem zmian cywilizacyjnych tradycyjnie ważne miejsca publiczne w miastach bezpowrotnie tracą swoje znaczenie na korzyść przestrzeni wirtualnych. Biblioteki wyłamują się z tej reguły gdyż są postrzegane jako symbol ciągłości, tożsamości, tradycji i kultury a jednocześnie utożsamiają nowoczesność i konsumpcję, miejsce dostępu do informacji i wiedzy, będących towarami nowej gospodarki [199].

Marek Kowicki przybliży ideę agory, w znaczeniu nadanym jej przez holenderskiego architekta Franka van Klingerena i w projektowanych przez niego ośrodkach społeczno-usługowych. Biblioteka – współczesna agora powinna być nade wszystko skutecznym narzędziem umożliwiającym lokal-

nym wspólnotom realizację wyższych potrzeb, miejscem służącym integracji, poznaniu, wymianie kulturalnej, akceptacji, tolerancji, kultywowaniu różnorodnych aktywności i zainteresowań [152].

Ciekawostkę wśród publikacji z zakresu architektury i designu, odnotowanych w PBB, stanowią artystyczne zdjęcia bibliotek, które weszły w skład ekspozycji *GK Collection*¹⁶. Rozwiązania architektoniczne Biblioteki Wyższej Technicznej Szkoły Zawodowej w Eberswalde znalazły swój artystyczny wyraz na fotografiach Thomasa Ruffa, jednego z najbardziej znanych na świecie współczesnych artystów niemieckich [191]. Dzięki fotosom wybitnego brazylijskiego fotografa Caio Reisewitza można poznać klimat Portugalskiej Biblioteki Królewskiej w Rio de Janeiro [192]. Niemiecka fotografa Candida Höfer, której zdjęcia mają na celu uchwycenie psychologii architektury społecznej, pokazała zakątki bibliotek w różnych częściach świata [193]. Katalog *Biblioteka i inne projekty* to przykład fotografii architektonicznej Nicolasa Grosppierre'a; artystyczna próba zwizualizowania idei biblioteki [188].

Współczesnemu budownictwu bibliotek akademickich i naukowych poświęcona jest najliczniejsza grupa publikacji odnotowanych w PBB.

Wprowadzeniem w tematykę teraźniejszej architektury bibliotek szkół wyższych są artykuły zapoznające z głównymi tendencjami ich projektowania w Polsce, z jednoczesnym odwołaniem się do szczególnie udanych realizacji polskich i zagranicznych [42, 101, 122, 125, 126, 127, 169, 189, 207]⁷.

Zgodnie podkreślane jest w nich wykorzystywanie w Polsce - od lat 90. XX wieku - rozwiązań sprawdzonych w projektowaniu i budownictwie bibliotecznym krajów zachodnich. Tendencja ta wiąże się z odejściem od modelu biblioteki trójdzielnej na rzecz 10. zasad projektowania i organizowania budynków bibliecznych, zaproponowanych przez brytyjskiego architekta Harry'ego Faulkner-Browna a zalecanych przez Grupę Architektoniczną LIBER. Budynek biblioteki powinien być: elastyczny, zwarty, dostępny, rozszerzalny, zróżnicowany, zorganizowany, wygodny, zapewniający stałe warunki środowiskowe i mikroklimatyczne, bezpieczny i ekonomiczny. Realizacja wymienionych założeń dotyczących konstrukcji, technologii i architektury wnętrz w budowanych obecnie bibliotekach akademickich jest raczej powszechna⁸.

Jednym ze stale przewijających się wątków jest aspekt funkcjonalności budynku bibliotecznego. Funkcjonalna przestrzeń uwzględnia interakcje pomiędzy ludźmi, zbiorami i technologią informacyjną biblioteki akademickiej oraz umożliwia reakcje na zmieniające się wymagania korzystającej

6 Kolekcja Grażyny Kulczyk uznawana jest za jedną z najważniejszych w Polsce oraz w Europie Środkowo-Wschodniej

7 Łączne omówienie wskazanych tekstów wynika z dublowania się ich treści.

8 Nie każdy nowy budynek jest przystosowany do wielofunkcyjności, np. w nowym skrzydle gmachu Biblioteki Jagiellońskiej nie zastosowano wolnego dostępu do magazynów.

z niej społeczności. Nowoczesna, funkcjonalna przestrzeń powinna być zaprojektowana w kontekście potrzeb użytkowników jako: centrum edukacyjne i multimedialne, miejsce uczenia się i nauczania oraz miejsce spotkań towarzyskich studentów połączone z kawiarnią, księgarnią etc. Mimo iż funkcjonalność jest priorytetem, za równie ważne przy projektowaniu biblioteki postrzegane są jej aspekty estetyczne.

Kolejny wątek to problem celowej współpracy architektów i bibliotekarzy w kreowaniu przestrzeni bibliotecznej (od rozpoczęcia projektowania do jego pełnej realizacji). Akcentowane jest znaczenie dobrego zaplanowania budynku, które musi opierać się na wnikliwej analizie potrzeb informacyjnych wszystkich grup użytkowników, tempa wzrostu zasobów cyfrowych i kierunków rozwoju technik informatycznych. Wyznaczenie dobrej lokalizacji i zapewnienie finansowania inwestycji wymaga zaangażowania instancji na szczeblu władz uczelni, miasta, regionu i resortu. Są to niezbędne przesłanki do stworzenia programu użytkowego (pozwalającego uniknąć kosztownych poprawek) oraz przystąpienia do prac projektowych.

Można stworzyć swoistą mapę planowanych i realizowanych inwestycji, gdzie budowa nowych lub rozbudowa dotychczasowych siedzib bibliotek szkół wyższych jest prezentowana na łamach czasopism bądź dyskutowana w wystąpieniach konferencyjnych. PBB wymienia następujące miasta i biblioteki uczelniane:

- Białystok – Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia [95, 96, 168, 178] oraz Biblioteka Politechniki Białostockiej [197];
- Częstochowa – Biblioteka Główna Politechniki Częstochowskiej [158];
- Gdańsk – Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego [207];
- Katowice – Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka⁹ [137, 147];
- Kraków – Biblioteka Jagiellońska [46, 63, 69, 72, 89, 104, 112, 114, 118, 119, 131, 195]; Biblioteka Politechniki Krakowskiej [77, 84, 110]; Biblioteka Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II ¹⁰[65, 103];
- Łódź – Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego [159];
- Olsztyn – Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego [189];
- Opole – Biblioteka Główna Uniwersytetu Opolskiego [70];
- Poznań – Biblioteka i Centrum Wykładowe Politechniki Poznańskiej [73, 80]; Biblioteka Collegium Novum Uniwersytetu im. A. Mickiewicza [164];

9 CINIbA to projekt realizowany przez konsorcjum Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach; PBB rejestruje go pod pierwotną nazwą - Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

10 PBB rejestruje projekt pod wcześniejszą nazwą - Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie.

- Sandomierz – Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego [165];
- Słupsk – Biblioteka Główna Akademii Pomorskiej ¹¹[39];
- Szczecin – Biblioteka Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego¹² [185];
- Warszawa – Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego [24, 40, 42, 48, 58, 59, 71, 75, 76, 83, 90, 94, 101, 108, 113, 144, 168]; Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej [81, 82, 91];
- Wrocław – Biblioteka Uniwersytecka [85, 86, 87]; Biblioteka Politechniki Wrocławskiej [31];
- Zielona Góra – Biblioteka Uniwersytecka [143].

Część publikacji, na łamach pism architektonicznych, omawia zrealizowane już projekty (zarówno obiektów powstających od podstaw jak i tych rozbudowywanych) oraz relacjonuje wyniki konkursów na ich koncepcje architektoniczne [65, 73, 76, 77, 80, 81, 84, 86, 87, 103, 104, 110, 113, 114, 143, 164, 165, 168, 178]. Wymienione prace standardowo zawierają informacje na temat: warunków konkursu, lokalizacji budynku, wytycznych urbanistycznych oraz ustaleń programowych – funkcji, organizacji wymagań funkcjonalnych i grup programowych projektowanej biblioteki. Ponadto informują o przebiegu prac jury, przyznanych nagrodach i wyróżnieniach, opiniach i wnioskach sądu konkursowego. Omawiane projekty odzwierciedlają cele i wartości twórców bibliotek. Autorzy-architekci koncentrują się na organizacji przestrzeni (wewnętrznej i zewnętrznej), zwracając uwagę m.in. na strefy wejścia, przestrzeni magazynowej, wielofunkcyjność i elastyczność budynków, ich powiązanie z otoczeniem. Silnie podkreślane są wartości symboliczne i estetyczne poszczególnych budynków oraz opisywane detale architektoniczne. Projekty opatrzone są licznymi ilustracjami: przekrojami i rzutami kondygnacji budynków, kolorowymi wizualizacjami, makietami i fotografiami. Biblioteki traktowane są przede wszystkim w kategorii zdarzenia architektonicznego.

Nieco odmienny charakter mają „użytkowe” publikacje bibliotekarzy, które opisując doświadczenia związane z powstającym obiektem kreślą historię księżnicy, uzasadniają konieczność budowy lub rozbudowy biblioteki, informują o historii i założeniach projektu, uwzględniając dane techniczne, m.in. kubaturę, powierzchnię użytkową, pojemność magazynów otwartych i zamkniętych, przewidywaną liczbę stanowisk dla czytelników (w tym komputerowych). Charakteryzowany jest także przyjęty system klasyfikacji księgozbioru w wolnym dostępie, zmiany w strukturze organizacyjnej; autorzy często wyrażają nadzieję, że nowy gmach zapewni optymalny komfort pracy i nauki oraz będzie pełnić funkcje kulturotwórcze [31, 39,

11 W PBB odnotowana pod wcześniejszą nazwą - Biblioteka Główna Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku.

12 W PBB odnotowana pod wcześniejszą nazwą - Biblioteka Pomorskiej Akademii Medycznej.

48, 58, 63, 69, 70, 71, 72, 82, 95, 96, 101, 108, 147, 165, 169, 178, 185, 189]. W omawianej grupie prac wyróżnia się artykuł Henryka Hollendra i Ewy Kobierskiej-Maciuszko o koncepcji funkcjonalnej i estetycznej BUW [59], którzy poprzez ten niezwykle ważny tekst zmienili filozofię i pragmatykę prowadzenia bibliotecznych projektów architektoniczno-budowlanych w naszym kraju. Na rozwiązaniach BUW - w zakresie sposobu kształtowania przestrzeni, organizacji zbiorów i usług pozwalających realizować ideę biblioteki otwartej, gdzie kontakt czytelnika z książką nie jest ograniczony barierami przestrzennymi i organizacyjnymi - opierają się projekty użytkowe i funkcjonalne innych bibliotek szkół wyższych, m.in. wyraźnie do nich nawiązuje Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego [159].

Poprzez publikację w prestiżowym „LIBER Quarterly” projekt architektoniczny BUW - jego symbolika i klimaty [76], funkcjonalność [83] oraz praktyka finansowania inwestycji [90] - wpisał się w wymianę doświadczeń między bibliotekarzami i architektami na terenie Europy, poszerzając poziom świadomości o nowych projektach i trendach w Polsce. Podobną rolę na gruncie niemieckim spełniła praca poświęcona projektom nowych bibliotek naukowych w Polsce [44].

Analiza projektu modernizacji Biblioteki Głównej Politechniki Częstochowskiej dostarcza pogłębioną wiedzę na temat zasad postępowania przy ubieganiu się o środki z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Przynosi również szczegółowo omówione aspekty wykonalności technicznej budynku: określenie zasad programowania remontu, technikę opracowywania ekspertyzy, analizy techniczne oraz poszukiwanie najkorzystniejszych rozwiązań ochrony cieplnej [158].

Budowa nowoczesnych gmachów bibliotek sprawia, iż dotychczasowe budynki biblioteczne tracą swoją funkcję i pojawia się problem ich nowego, właściwego wykorzystania dla potrzeb najbliższego otoczenia. Zagadnienie to było podejmowane w kontekście gmachu dawnej BUW. Zwrócono uwagę na konieczność precyzyjnego określenia warunków konkursu na koncepcję programowo-architektoniczną przebudowy budynku, kładąc nacisk na: kategorie elementów budynku istotnych do zachowania, wytyczne konserwatorskie, nowe przeznaczenie obiektu (w przypadku dawnej BUW - utrzymanie symbolicznej rangi miejsca, tzn. centrum życia uniwersyteckiego) [105, 106, 160]. Stanisław Grzelachowski charakteryzując wzniesiony w latach 1891-1894 budynek BUW, podkreślił nowoczesność ówczesnych rozwiązań funkcjonalnych, konstrukcyjnych oraz użytych środków technicznych; dzięki nim realizacja projektu Antoniego Jasieńczyka-Jabłońskiego i Stefana Szyllera z powodzeniem dorównała do poziomu podobnych przedsięwzięć przełomu XIX i XX wieku na Zachodzie. Adaptacja tego zabytkowego budynku wprowadziła wiele niezbędnych współcześnie urządzeń i instalacji, poprawiła jego bezpieczeństwo

i dostępność, m.in. dla osób niepełnosprawnych [173]. Wątek zrealizowanej w latach 2004-2005 modernizacji dawnej BUW i przeobrażenia jej gmachu w budynek „inteligentny”, o najnowocześniejszym wyposażeniu technicznym i dydaktycznym podjęli architekci-autorzy wdrożonego projektu; twórcy podkreślili, że przystosowaniu zabytkowego obiektu do nowych potrzeb uczelni towarzyszyła troska o utrwalenie w jak największym stopniu pierwotnej architektury. Utrzymano podział budynku na dwie strefy: pełną rekonstrukcję wystroju architektonicznego i zachowanie funkcji czytelnicy, natomiast w części magazynowej podkreślono jednorodność tego modułu mimo podziału na kondygnacje [161]. Staranna restauracja elewacji i wewnątrz nie kompensuje jednak usunięcia unikatowego w skali światowej zabytku techniki, jakim był stalowy ruszt¹³.

Odrębnym tematem są realizacje projektów budowy [164] bądź adaptacji i rozbudowy [77, 81, 91, 114, 118, 131] budynków bibliotek położonych w strefie ochrony konserwatorskiej. Wśród architektów panuje zgoda, iż tego typu budowle winny być wkomponowane w całość układu istniejących i projektowanych budynków. Niekontrastowej koegzystencji musi jednak towarzyszyć wyjątkowość architektoniczna, manifestująca ich autonomiczność i czas powstania - swoisty architektoniczno-urbanistyczny dialog „starego” z „nowym”.

Na uwagę zasługuje artykuł będący zapisem rozmowy na temat „użytecznego piękna architektury”. Romuald Loegler, autor rozbudowy Biblioteki Jagiellońskiej, swe rozważania koncentruje wokół funkcjonalności piękna, paralelnego do funkcjonalności samego budynku, który powinna cechować otwartość, przestronność i transparentność. Podkreśla, iż atmosfera biblioteki – standard wyposażenia i jego jakość estetyczna – poprzez swą atrakcyjność przyciągają użytkowników [112].

PBB odnotowała również tematykę budowy bibliotek szkół wyższych w opracowaniu publicystycznym: na łamach „Tygodnika Solidarność” – Biblioteki Jagiellońskiej [46] zaś „Bibliotekarza” i „Rzeczpospolitej” – BUW [24, 75]. Kwestia budowy Biblioteki Politechniki Białostockiej została ujęta w *Obwieszczeniu Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 października 2007 r. w sprawie listy projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013* [198].

Przegląd nowo wybudowanych bibliotek akademickich zamykają projekty zrealizowane za granicą. Są to: siedziba Państwowej Biblioteki Saksonii i Biblioteki Uniwersytetu w Dreźnie, którą wyróżnia trzykondygnacyjna czytelnia i otwarte magazyny, ukryte pod ziemią [135, 141]; gmach Biblioteki Uniwersytetu im. Alberta Ludwika we Fryburgu [154]; Biblioteka Uniwersytecka w Utrechcie [165].

13 Jego pierwowzorem były rozwiązania zastosowane przez bibliotekę British Museum w Londynie oraz starą Bibliothèque Nationale w Paryżu. Zabytkowy ruszt został przeniesiony przed nową siedzibę BUW przy ul. Dobrej.

Doświadczenia innych bibliotek naukowych na polu budownictwa bibliotecznego opisane zostały w czterech publikacjach. Wyzwaniem dla architektów stała się rozbudowa Biblioteki Raczyńskich w Poznaniu. Ta oddana do użytku publicznego w 1829 roku placówka jest jednym z pierwszych budynków w Europie, zaprojektowanym specjalnie na potrzeby biblieczne a także jedną z najstarszych polskich księżnic. Przedmiotem ogłoszonego konkursu było zagospodarowanie pustego placu po zniszczonej w 1945 roku galerii obrazów zaś warunkiem koniecznym - zaaranżowanie powierzchni komercyjnej, której zadaniem byłoby przyniesienie wymiernych korzyści ekonomicznych. Zgłoszone do konkursu projekty rozbudowy cechowała duża różnorodność rozwiązań; wszystkie nawiązywały do zabytkowego budynku i efektownie komponowały się zarówno z jego fasadą jak i zabudową ulicy [150, 157]. Specjalistycznej wiedzy inżynierskiej i konserwatorskiej wymagał remont ścian zabytkowego budynku Biblioteki Ossolińskich [136]. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu informowała o przeprowadzonym remoncie biblioteki głównej, obejmującym m.in. wymianę dachu, instalacji, okien i wzmocnienie stropów [176].

Problematyka budownictwa i architektury bibliotek publicznych stanowi drugą pod względem liczebności grupę materiałów odnotowanych w PBB. Tematyka publikacji jest dość zróżnicowana; prowadzi od prac ogólnych na temat specyfiki budynków bibliotek publicznych, poprzez omówienia stanu budownictwa w Polsce i za granicą, aż po szczegółowe charakterystyki konkretnych inwestycji.

Międzynarodowe standardy IFLA-UNESCO dążąc do ujęcia wszystkich aspektów działalności biblitecznej i informacyjnej bibliotek publicznych, kreślą także zalecenia względem budynków bibliecznych. W świetle wymagań stawianych przez warunki rozwoju cywilizacyjnego i technologicznego powinny one: odzwierciedlać funkcje biblioteki, być dostępne dla całej społeczności i wystarczająco elastyczne do świadczenia usług nowych i zmieniających się. Usytuowane w pobliżu innych ośrodków działalności środowiskowej powinny udostępniać lokale na potrzeby środowiska lokalnego. Planując budynek biblioteki należy wziąć pod uwagę: funkcje biblioteki, jej wielkość, przeznaczenie powierzchni, dostęp do budynku, odpowiednie regały, informację wizualną, klimat biblioteki, sprzęt elektroniczny i audiowizualny, bezpieczeństwo, parking. Dodany załącznik prezentuje standardy budownictwa biblitecznego stosowane w Ontario (Kanada) i w Barcelonie (Hiszpania) [123].

Podany do druku polski projekt *Wskaźników urbanistyczno-architektonicznych w projektowaniu nowych i użytkowaniu istniejących bibliotek publicznych* ustala zasady określania wielkości rejonów biblitecznej obsługi bezpośredniej oraz wynikające z nich parametry gęstości sieci biblio-

tek publicznych. W formie tabel podaje wskaźniki powierzchni użytkowej lokali bibliotecznych ogółem, powierzchnie: na zbiory (książki, czasopisma, dokumenty audiowizualne i elektroniczne), dla czytelników, bibliotekarzy oraz tzw. pozostałe, przeznaczone na katalogi i terminale katalogowe [194].

Organizacja przestrzenna i wyposażenie bibliotek publicznych są tematem monografii Jerzego Maja. Zadaniem publikacji było przygotowanie bibliotekarzy do uczestnictwa w procesie inwestycyjnym biblioteki (jako przyszłych użytkowników obiektu, stawiających architektom określone wymagania a równocześnie fachowców w zakresie bibliotekarstwa, służących konsultacją w problemach funkcji i technologii bibliotecznej). Autor wychodząc od omówienia typowych układów przestrzenno-funkcjonalnych bibliotek przybliży m.in. zagadnienia projektowania i przygotowania inwestycji, zwraca uwagę na podstawy prawne inwestowania, programy użytkowe i etapy ich realizacji, współpracę bibliotekarza z projektantem i wykonawcą; porusza także znaczenie przestrzeni jako czynnika tworzącego estetykę wnętrza oraz mebli jako części projektu budowlanego [18].

Tendencje i kierunki rozwoju polskiego budownictwa bibliotecznego znalazły omówienie w przeprowadzonej przez Stanisława Czajkę analizie sytuacji bibliotek publicznych na przełomie wieków. Autor dowodzi, iż o skali budownictwa bibliotecznego decyduje zapotrzebowanie na: obiekty o większej funkcjonalności, lepiej dostosowane do charakteru bibliotek i pełnionych przez nie funkcji, budynki o powierzchni użytkowej pozwalającej pomieścić szybko rosnące zbiory, coraz nowocześniej organizowane i wyposażane stanowiska pracy, liczne usługi. Inicjatywa budowy lub modernizacji bibliotek spoczywa na kadrze bibliotecznej, zwłaszcza dyrektorach i kierownikach, a przygotowane przez nich projekty wytyczają rozwój placówek na wiele lat. Cechą polskich bibliotek publicznych jest: przewaga adaptacji nad budową nowych gmachów; wznoszenie obiektów o coraz większej powierzchni; niska jakość wyposażenia i zbyt mało „nowej technologii”; nie przyjęła się organizacja udostępniania z wolnym dostępem do zbiorów [79].

Artykuł Lucjana Bilińskiego przynosi omówienie bibliotek publicznych wzniesionych w Polsce w latach 80. i 90. Wyszczególniając dziesiątki budynków zrealizowanych w poszczególnych województwach podkreśla, że zestawienie było możliwe dzięki działalności dokumentacyjnej wojewódzkich bibliotek publicznych. Autor podkreśla, że tematu budownictwa bibliotek nie należy ograniczyć tylko do listy nowych obiektów, lecz trzeba eksponować wkład pracy bibliotekarzy¹⁴, architektów i projektantów, którzy przyczynili się do ich powstania [64]. Charakterystykę sytuacji w budownictwie polskich bibliotek publicznych u progu XXI wieku sporządzili Elżbieta Górską i Elżbieta Stefańczyk [149].

14 Głównie dyrektorów obiektów bibliotecznych.

Powstawanie nowych gmachów bibliotek publicznych jest przedmiotem publikacji prezentujących doświadczenia konkretnych placówek w Polsce oraz za granicą.

Wysiłek i długoletnie starania włożone w dzieło budowy Biblioteki Narodowej w Warszawie dokumentują liczne prace opublikowane w latach 1981-1999. Wszystkie opisują zmiany i modernizacje pierwotnego projektu Stanisława Fijałkowskiego z roku 1963, kolejne etapy budowy, która ruszyła dopiero w roku 1977 oraz rozbudowę o nowy magazyn. Dokumenty zarejestrowane w PBB mają jednak dość różnorodny charakter. Przeważają artykuły zamieszczane w gazetach i pismach społeczno-kulturalnych, w których dominuje ton publicystyczno-interwencyjny, wyrażane jest zaniepokojenie przeciągającą się budową, odwlekaniem terminami, brakiem finansowania adekwatnego do potrzeb realizowanej inwestycji [1, 5, 7, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 34]. Mniej liczne omówienia budowy nowego gmachu BN w wydawnictwach fachowych informują o założeniach projektu, przynoszą informacje techniczne o nowym gmachu, stanie prac [6, 8, 33, 66]. Rozmowa z generalnym projektantem siedziby BN – S. Fijałkowskim przybliży historię budowy, przy okazji zwracając uwagę na potrzebę bliskiej współpracy architektów i bibliotekarzy przy pracach projektowych [67].

Mając w pamięci dokonany przez Lucjana Bilińskiego przegląd budynków nowo wzniesionych, rozbudowanych bądź zaadaptowanych dla potrzeb bibliotek publicznych, uderza bardzo skromna liczba omówień realizowanych inwestycji. Odnotowane przez PBB miasta i biblioteki publiczne (miejskie i wojewódzkie) to:

- Cieszyn – Książnica Cieszyńska [146];
- Gorzów Wielkopolski – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Z. Herberta [197];
- Jaworzno – Miejska Biblioteka Publiczna [202];
- Katowice – Biblioteka Śląska [50, 55, 61];
- Lublin – Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego [183];
- Szczecin – Książnica Pomorska [4, 49];
- Warszawa – Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy [167, 180, 181].

Ich twórcy – bibliotekarze i architekci – dzielą się ze środowiskiem wykreowanymi ideami projektowymi, przyjętymi rozwiązaniami urbanistycznymi, architektonicznymi i budowlanymi. Podnosząc walory architektoniczne omawianych budynków, zwracają uwagę na założenia ich programów funkcjonalno-użytkowych, czasem krótko relacjonują historię placówek i ich siedzib.

Odrębne omówienie znalazły dzieje budynków bibliotek miejskich w Grudziądzu [121], Lublinie [187] i Świnoujściu [206].

Przy okazji przeglądu nowo zrealizowanych bibliotek publicznych warto zwrócić uwagę na interesujący, nie tylko architektonicznie, projekt jakim jest Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas im. J. von Eichendorffa

w Opolu¹⁵. Budynek biblioteki wyróżnia się z otoczenia dowodząc, że nowe, proste elementy współczesnej architektury, korespondujące z przeznaczeniem obiektu, mogą doskonale wkomponować się w zabytkową przestrzeń [97, 142]. Zamierzeniem projektantów Centrum Konferencyjno-Kontemplacyjnego w Tokarni była z kolei integracja architektury z naturalnym otoczeniem. Rolę współczesnej agory ma pełnić kamieniołom, którego wnętrza, m.in. bibliotekę i salę teatralno-kongresową zaprojektowano tak, aby można było szybko zmienić ich funkcję i aranżację [145].

Interesująco prezentują się odnotowane w PBB charakterystyki budynków bibliotek zagranicznych, będące odzwierciedleniem dominujących tam trendów.

Bibliotheca Alexandrina (Egipt) została uznana za jedną z najważniejszych realizacji architektonicznych ostatnich dziesięcioleci. Artykuł szczegółowo charakteryzuje założenia projektu, którego inspiracją były skojarzenia z dawną Biblioteką Aleksandryjską i kulturą starożytnego Egiptu, a także doświadczenia i osiągnięcia ludzkości od antyku po nowe millenium. W kompleksie, zlokalizowanym w pobliżu uniwersytetu, oprócz biblioteki (dostępnej również dla dzieci i młodzieży), przewidziano sale wystawowe, księgarnie, Muzeum Książki, galerie sztuki, centrum konferencyjne oraz pracownie, m.in. konserwacji manuskryptów [28].

Nowy gmach Biblioteki Królewskiej w Kopenhadze (Dania), tzw. Czarny Diament to część kompleksu bibliotecznego, który tworzą budynki z lat 1906, 1968 i 1997. Został on zaprojektowany jako siedziba instytucji z szeroką ofertą kulturalną, wykraczającą poza zadania biblioteczne¹⁶. Praca szeroko opisuje przyjęte rozwiązania architektoniczne, organizację przestrzeni ośmiu poziomów biblioteki, odwołuje się do historii biblioteki i jej siedzib; kończy konstatacją, iż biblioteka będąc nowatorską w swej formie architektonicznej, wydaje się dość tradycyjną i typową jeśli chodzi o realizację swoich funkcji [132].

Na przykładzie biblioteki San Giovanni w Pesaro (Włochy) zostały zdefiniowane cechy przyjaznej użytkownikom biblioteki publicznej. Podkreślono pożądaną harmonię i właściwe proporcje budynku, jego zrozumiałość, tj. przejrzystość, przemyślane oświetlenie i życzliwą atmosferę. Biblioteka musi mieć swoją osobowość, tzn. powinna pozostawać w zgodzie ze swoją funkcją, nie rezygnując jednak z odróżniania się. Szczególnie ważna jest gościnność; panująca nieformalna atmosfera pozwala wszystkim użytkownikom na swobodną pracę z materiałami, bez przepełnionych sal i tłoku. Biblioteka jest także miej-

15 Początkowo biblioteka pomyślana była jako centrum koordynujące działalność bibliotek terenowych. Caritas na ziemi opolskiej od 1992 r. tworzy sieć bibliotek parafialnych i wiejskich, organizuje oddziały przy małych gminnych bibliotekach publicznych, aby uchronić je przed likwidacją i wzbogacić księgozbiór; dwa bibliobusy regularnie odwiedzają 90 miejscowości regionu, w których nie ma bibliotek publicznych.

16 Przykładowo sala konferencyjna biblioteki, tzw. Sala Królowej jest jednocześnie ogólnodostępna salą koncertową na ponad 600 miejsc.

scem socjalizacji – wykształca się rodzaj „spontanicznego porządku”: miejsca piękne, postrzegane jako wspólne dziedzictwo, same z siebie wymagają szacunku i stają się odporne na akty wandalizmu [134].

W zaniedbanej londyńskiej dzielnicy Peckham, architekci otrzymali zadanie stworzenia budynku „wartościowego architektonicznie, który nada prestiż okolicy i podbuduje psychicznie mieszkańców”. Powstała biblioteka to jednocześnie nasycone najnowszymi zdobyczami z dziedziny technologii informacji centrum multimedialne, ośrodek edukacyjny, punkt informacji i doradztwa dla mieszkańców. Jednym z podstawowych wymagań inwestora było również zapewnienie bezpieczeństwa [99, 115].

Budynkowi mediateki w Vénissieux (Francja) nadano kształt współczesnej agory; wykorzystano założenie, że mobilność i elastyczność przestrzeni wewnętrznych sprzyja łączeniu się ludzi i kultur [111]. Projekt Centralnej Biblioteki Brabancji, wymyślony przez holenderskich bibliotekarzy, jest wizją globalnej mediateki przyszłości. W 160-metrowej wieży-drapaczu chmur przestrzeń biblioteki spleta się z innymi funkcjami: teatrem, kawiarniami, barami, terenami rekreacyjnymi, pokojami studyjnymi, salami zebrań, audytoriami, foyer. U podstaw projektu legł *shopping* jako forma wspólnej aktywności społeczeństwa [100].

Biblioteka Narodowa w Singapurze realizuje postulat architektury bioklimatycznej. Elastyczny, otwarty i przyjazny dla użytkowników obiekt mieści zbiory biblioteczne, przestrzeń wystawienniczą, aulę, centrum multimedialne oraz otwarty plac miejski, przeznaczony do organizacji imprez publicznych. Pozytywny wpływ na psychikę użytkowników budynku i poprawę środowiska pracy mają przestrzenie zielone, tzw. skycoutrs. Projekt objął również dobór ekologicznych materiałów budowlanych i z recyklingu oraz energooszczędne instalacje [170].

Przykładami innowacyjnych rozwiązań architektoniczno-inżynierskich, zrealizowanych w Stanach Zjednoczonych są biblioteki miejskie w Phoenix (przykład tzw. zielonej architektury, gdzie uzyskano 30% oszczędność energii w stosunku do pierwotnie planowej) [172] oraz Seattle (unikatowa, stabilna konstrukcja odporna na wstrząsy tektoniczne oraz silne opady atmosferyczne i wiatry) [178].

Biblioteki Europy to krótki przegląd wybranych projektów współczesnych europejskich bibliotek publicznych¹⁷. Wszystkie omówione budynki biblioteczne są świetnie przystosowane do udostępniania zbiorów i zasobów informacyjnych oraz do organizacji dużych konferencji, koncertów i innych imprez kulturalnych. Przegląd pokazał, iż zadaniem bibliotek jest przede wszystkim integracja społeczności lokalnej

17 Projekty zaprezentowano podczas konferencji *Rozwój miejski i biblioteki*, którą zorganizowało Szwedzkie Muzeum Architektury w Sztokholmie (19-20 kwietnia 2007). Towarzystwo jej rozstrzygnięcie konkursu na nową część Biblioteki Miejskiej.

i promocja sztuki, ale także otwarcie na cudzoziemców poprzez bogate obcojęzyczne księgozbiory i pełnienie funkcji centrów informacji turystycznej [209].

Odrębną grupę publikacji odnotowanych w dziale VI B PBB stanowią sprawozdania z konferencji i wyjazdów studyjnych. Bibliotekarze i architekci w nich uczestniczący, na łamach czasopism fachowych informują o aktualnych tendencjach w zakresie kształtowania przestrzeni bibliotek i poszukiwaniu optymalnych rozwiązań dla współczesnego budownictwa bibliotecznego, dyskutowanych w gronie fachowców podczas spotkań i sesji naukowych; relacjonują nowoczesne aranżacje architektoniczne i spostrzeżenia na temat funkcjonalności i wyposażenia odwiedzanych bibliotek.

Relacja z odbytego w Szanghaju seminarium *Budynki bibliotek w zmieniającym się środowisku* (15-19 sierpnia 1999 roku) przynosi informację o istotnych nurtach podjętej tam dyskusji: obronie biblioteki przed wizją informacji dostępnej w sieci, a zatem informacji, która zdaje się nie potrzebować już lokalizacji oraz problematyce planowania bibliotek, w szczególności tworzeniu programów użytkowych. Zawiera także spostrzeżenia na temat kondycji bibliotek azjatyckich, w tym gospodarka seminarium – Biblioteki Szanghaju [68].

Biblioteki jutra. Nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonalnej to tytuł konferencji zorganizowanej w Bibliotece Śląskiej Katowicach (12-13 grudnia 2000 roku). W jej trakcie wygłoszono 10 referatów i komunikatów¹⁸ oraz zaprezentowano wystawę *Nowe obiekty biblioteczne w Polsce*, przygotowaną przez Bibliotekę Narodową w Warszawie [98].

W konferencji *Biblioteka współczesna wobec czytelników niepełnosprawnych - budownictwo i wyposażenie* zorganizowanej w BUW (18 stycznia 2002 roku) uczestniczyli pracownicy bibliotek akademickich i publicznych, którzy wysłuchali 6 referatów. Sprawozdanie z konferencji przybliżyło ich treść¹⁹ oraz przywołuje postulaty zgłoszone podczas dyskusji: problem obsługi osób niepełnosprawnych w bibliotekach publicznych, usługi dla osób niepełnosprawnych intelektualnie (m.in. dyslektyków), konieczność unormowań prawnych tego problemu, przetłumaczenie na język polski europejskich standardów dla osób niepełnosprawnych, prowadzenie szkoleń bibliotekarzy do obsługi tej grupy użytkowników oraz wymianę informacji między bibliotekami o posiadanych nagraniach tekstów [130].

Wielowątkowy program obrad cechował seminarium *Biblioteka efektywna – wizja, planowanie i ewaluacja w epoce cyfrowej w Lipsku* (19-23 marca 2002 roku). Dyskutowano problemy projektowania i planowania bibliotek akademickich, aby spełnione były: dostępność, ochrona i architektura, rozumiane jako: dostęp do informacji, ochrona zbiorów biblio-

18 Tematykę materiałów konferencyjnych [94] omówiono już wcześniej.

19 Tematyka materiałów konferencyjnych [120] zostanie omówiona w dalszej części pracy.

tecznych i architektura, która magazyn książek zamienia w przestrzeń społeczną. Uwagę poświęcono planowaniu strategicznemu w szkolnictwie wyższym, procesowi przekształcania książnicy w centrum informacji wspierające oba rodzaje aktywności akademickiej: dydaktykę oraz badania i w obydwu współuczestniczące. Zwrócono uwagę na projekt zwany *post-completion evaluation*, czyli analizę i ocenę zamysłu architektonicznego i funkcjonalnego biblioteki w 2-3 lata po oddaniu gmachu do użytku oraz na zalecenia konserwatorskie IFLA względem budynków bibliotecznych. Seminarium było też okazją do zapoznania się z budownictwem bibliotecznym w niemieckich landach wschodnich [127].

Warsztaty *Projektowanie i planowanie budynków bibliotecznych – aspekty techniczne i funkcjonalne zorganizowane* w BUW (16-17 czerwca 2003 roku) wyszły naprzeciw oczekiwaniom przedstawicieli wielu bibliotek, budujących lub modernizujących gmachy tych instytucji. Do wygłoszenia referatów zaproszono fachowców, którzy uczestniczyli w projektowaniu i budowie gmachu BUW. Wystąpienia podzielono na cztery bloki w odpowiadających im sesjach tematycznych: architektonicznej, instalacyjnej, instalacyjno-technologicznej i inwestorsko-bibliotekarskiej; sprawozdanie przybliży zagadnienia istotne z punktu widzenia ochrony i konserwacji zbiorów [155].

Organizacja bibliotek publicznych, która byłaby w stanie sprostać potrzebom społeczeństwa XXI wieku oraz współpraca międzynarodowa w zakresie poszukiwania rozwiązań dla budownictwa bibliotek publicznych w Europie były przedmiotem międzynarodowej konferencji *Tworzenie publicznego raj* (18-20 marca 2004 roku) w Hadze. W rozważaniach dominowała filozofia traktowania biblioteki jako przestrzeni publicznej, która dzięki odpowiednim aranżacjom architektonicznym jest bardziej użyteczna i przyjazna wszystkim czytelnikom, oferuje pomieszczenia i środki sprzyjające myśleniu, życiu i edukacji. Przestrzeń powinna być tak kształtowana, aby biblioteki stały się lokalnymi centrami informacji, zapewniały możliwość ustawicznego kształcenia, były miejscem spotkań i rekreacji. Drugim trendem jest łączenie bibliotek z innymi instytucjami kulturalnymi, edukacyjnymi, społecznymi (teatry, muzea, szkoły, archiwa) z zachowaniem ich samodzielności w realizacji zadań i funkcji. Program konferencji połączył rozważania teoretyczne ze zwiedzaniem nowych budynków bibliotek publicznych w Amstelveen, Huizen, Apeldoorn, Hadze i Rotterdamie. Wyjazdy studyjne potwierdziły odchodzenie od tradycyjnego, sztywnego układu przestrzennego na rzecz przestrzeni wielofunkcyjnej, przyjaznej czytelnikowi. Konferencja zakończyła się wypracowaniem i przyjęciem rekomendacji, którymi kraje Europy powinny się kierować w zakresie kształtowania polityki bibliotecznej w dziedzinie budownictwa bibliotecznego [148, 156].

Zwięzłe omówienie historii Biblioteki Narodowej Białorusi w Mińsku oraz projektu jej gmachu było możliwe dzięki udziałowi w międzynarodowej konferencji *Misja biblioteki w tworzeniu intelektualnego potencjału społeczeństwa* (4-6 grudnia 2006 roku), która towarzyszyła otwarciu jej nowego budynku [184].

Relacje z wyjazdów studyjnych są znakomitą okazją do zaznajomienia się z najlepszymi praktykami nie tylko z zakresu architektury i designu bibliotecznego, ale także myśleniem o miejscu i funkcji bibliotek w środowisku lokalnym. Ich poznanie pobudza do refleksji, wspomaga twórcze myślenie, staje się zarzewiem nowych pomysłów i rozwiązań na rodzimym gruncie.

Stypendium w Stanach Zjednoczonych (1991) umożliwiło zapoznanie się z rozwiązaniami architektonicznymi i założeniami projektowymi tamtejszych dużych bibliotek uniwersyteckich. Na przykładzie wybranych budynków zostały omówione różnorodne, choć typowe dla bibliotek amerykańskich, rozwiązania funkcjonalne i estetyczne. Autorka zwraca uwagę na odchodzenie od wysokich budynków i osobnych magazynów. Dość szczegółowo charakteryzuje organizację przestrzeni poszczególnych agend, rozmieszczenie zbiorów w tym kolekcji specjalnych; podkreśla znaczenie stanowisk informacyjnych, wolnego dostępu do zbiorów oraz rozmieszczenie miejsc pracy dla czytelników wobec braku czyteln. Przytacza także wybrane normy, stosowane przy projektowaniu bibliotek w USA [32].

Podróż do Berlina i Dolnej Saksonii (1993) pozwoliła zapoznać się z architekturą klasycznych XIX-wiecznych siedzib bibliotek w Wolfenbüttel i Lipsku, a także budowlami wzniesionymi w latach 60. i 70. ubiegłego stulecia w Berlinie (Deutsche Staatsbibliothek) i Hannoverze (Universitätsbibliotheks und Technische Informationsbibliothek oraz Niedersächsische Landesbibliothek), które przy zachowaniu tradycyjnego trójpodziału funkcji cechowało nowoczesne wyposażenie wnętrz. Ilustracją najnowszych tendencji w budownictwie bibliotecznym i metod organizacji przestrzeni publicznej był natomiast budynek Biblioteki Uniwersyteckiej w Getyndze, oddany do użytku w 1993 roku. Jego architektoniczna otwartość na kontakt z książką i przyjazność wobec użytkownika sprzyjają nowoczesnej organizacji biblioteki [43]. Przedmiotem zainteresowania na gruncie niemieckim były także nowe rozwiązania techniczne i funkcjonalne zastosowane w budynku magazynowym Deutsche Staatsbibliothek w Berlinie [23].

Uwagi o architekturze bibliotek publicznych w Dani przyniosła podróż studyjna do Aalborg, Birkerød, Holsebro, Tinglev i Otterup (2002). Często stosowanym w tym kraju rozwiązaniem jest umieszczanie biblioteki w najbardziej prestiżowej lokalizacji, przypisywanie jednemu zespołowi architektonicznemu dwóch funkcji - biblioteki i ratusza. Duńskie biblioteki przejmują także rolę ośrodków społeczno-kulturalnych, organizując wystawy artystyczne, spektakle teatralne, koncerty muzyczne, dyskusje itd., czyli

angażując się w działania wykraczające poza podstawowy obszar aktywności. Ich architektura stawia na otwartość i przezroczystość, przyciągając nawet przypadkowych przechodniów. Budynki bibliotek architektonicznie są tak kształtowane, aby były przedłużeniem miejskich agor [138].

Program wyjazdu szkoleniowego do Francji (2004) obejmował zwiedzanie wybranych bibliotek publicznych, które połączyła nowoczesna architektura gmachów i problematyka obsługi czytelnika w warunkach przez tę architekturę stworzonych. Odwiedzono trzy biblioteki Paryża: BPI (Bibliothèque Publique d'Information) w Centrum Pompidou, Bibliotekę Narodową Francji (BnF) i Bibliotekę Miejską. Jean-Pierre Melville, duże biblioteki miejskie i regionalne w Orleanie, Poitiers, La Rochelle, Limoges, a także obsługujące lokalne społeczności Rochefort i Saint-Seurin sur l'Île. Wszystkie biblioteki, z wyjątkiem BnF, posiadają zadziwiająco wiele cech wspólnych, do których przede wszystkim zaliczyć trzeba: nowoczesną architekturę podporządkowaną społecznej i kulturowej roli, jaką biblioteki te odgrywają w środowisku; wolny dostęp do zbiorów, otwartych na wszystkich obywateli (bez względu na ich wiek, wykształcenie, status społeczny i ekonomiczny); organizację bibliotek jako mediatek, które inteligentnie i maksymalnie wykorzystują nowe media [162, 163].

Cennym źródłem informacji na temat zagranicznego piśmiennictwa związanego z budownictwem i architekturą bibliotek są recenzje i omówienia, docierające do szerokich kręgów bibliotekarzy. Za ich pośrednictwem poznają oni problemy planowania i zagospodarowywania lokali bibliotecznych, przy okazji otrzymując wskazówki gdzie szukać wyczerpującej wiedzy na ten temat²⁰.

Praktykę francuskich bibliotek publicznych z lat 70. ubiegłego wieku opisuje Jacqueline Gascuel, która doradza bibliotekarzom, ale także architektom i kierownikom instytucji kulturalnych, jak tworzyć zupełnie nową jakość architektoniczną i funkcjonalną biblioteki. Autor obszernej recenzji podkreśla fachowy, a zarazem bardzo praktyczny charakter książki oraz uderzające dla polskiego odbiorcy tekstu różnice: otwartość i swobodę, jaką francuskie biblioteki pozostawiają swoim użytkownikom, wiek korzystających z bibliotek dziecięcych (od 3 do 13 lat), waga jaką przykłada się do dokumentów audio-wizualnych oraz stosowanie elektronicznego systemu ochrony zbiorów [22].

Kondycję budownictwa bibliotecznego w Niemczech w latach 1994-1995 przybliży wybór z dokumentów Niemieckiego Instytutu Bibliotecznego, zebranych przez Komisję Budownictwa. W tym czasie w Niemczech wybudowano lub rozbudowano 34 budynki księżnic oraz przystosowano do użytku bibliotecznego 57 obiektów. Księgozbiory znalazły miejsce m.in. w dawnych dworcach kolejowych, budynkach przemysłowych, zamkach, kościołach, klasztorach, ratuszach, budynkach administracyjnych. Ada-

20 Informacja o recenzjach publikacji polskich autorów jest dodawana przy okazji omówień tych prac.

ptowane obiekty cechują interesujące rozwiązania architektoniczne, a zwłaszcza funkcjonalność wewnątrz. Opisy projektów, bogato ilustrowana dokumentacja architektoniczno-budowlana poszczególnych placówek, w opinii recenzentki, powinny zainspirować osoby odpowiedzialne za wygląd i wyposażenie bibliotek [56].

Oddzielnym wątkiem w omawianym piśmiennictwie jest dostępność i przystosowanie budynków bibliotek, a także ich zbiorów i serwisów do potrzeb osób niepełnosprawnych, niezależnie od rodzaju dysfunkcji [120, 124, 130, 151, 158].

Zarejestrowane w PBB publikacje są w głównej mierze pokłosiem ogólnopolskiej konferencji *Biblioteka współczesna wobec czytelników niepełnosprawnych - budownictwo i wyposażenie*, która odbyła się 18 stycznia 2002 roku w Warszawie [120]²¹. W *Bibliotece otwartej dla czytelników niepełnosprawnych* zwrócono uwagę na różnicę w ofercie bibliotek europejskich a północnoamerykańskich – zarówno publicznych jak i uniwersyteckich – kierowanej do niepełnosprawnych użytkowników. Biblioteki w Europie w większości przypadków dążą do likwidacji barier architektonicznych oraz gromadzenia zbiorów alternatywnych, nie oferują natomiast tak szerokiej gamy usług jak biblioteki Kanady i USA. W Polsce, m.in. dzięki harmonizacji z polityką społeczną Unii Europejskiej, przystąpiono do odrabiania opóźnień w realizacji idei bibliotek bez barier funkcjonalnych; ich przełamywanie zilustrowano na przykładzie BN i BUW. Omówiono udogodnienia architektoniczne (podjazdy, windy dostosowane do transportu osób niepełnosprawnych ruchowo, stanowiska pracy dostępne dla osób na wózkach inwalidzkich, odpowiednio przystosowane toalety) oraz wyposażenie w odpowiedni sprzęt (m.in. powiększalniki tekstu, komputery z ekranem brajlowskim, skanerem i drukarką brajlowską, programy mówiące, syntetyzatory mowy). Uwagę zwrócono na konieczność wprowadzenia ułatwień przy wypożyczaniu zbiorów czytelnikom niepełnosprawnym, a także odpowiedniego wyszkolenia personelu do ich obsługi. Obszerne fragmenty przepisów prawa budowlanego, dotyczące rozwiązań funkcjonalnych i techniczno-budowlanych na potrzeby osób niepełnosprawnych, przytoczono przy okazji prezentacji założeń modernizacji Biblioteki Głównej Politechniki Częstochowskiej [158].

Piśmiennictwo fachowe poświęcone wyposażeniu bibliotek w meble, aparaturę techniczną oraz tzw. pomoce, czyli przedmioty i narzędzia ułatwiające czynności bibliotekarzy i użytkowników – odnotowane w PBB – jest bardzo skromne i co zaskakuje, datowane wyłącznie na lata 1981-1992²².

21 Treść prac [124] i [151] pokrywa się z wystąpieniem konferencyjnym Autorki.

22 Później tematyka ta bywa jedynie wzmiankowana przy okazji charakterystyk oddawanych do użytku nowych bądź zmodernizowanych budynków.

Najbardziej wyczerpująca praca, skrypt dla studentów bibliotekoznawstwa, przynosi usystematyzowaną wiedzę na temat różnych kategorii wyposażenia placówek informacji. Zbigniew Żmigrodzki podkreśla w niej, iż odpowiednie wyposażenie: funkcjonalne, trwałe i estetyczne meble, zróżnicowana aparatura techniczna oraz środki pomocnicze i materiały przesądzą w znacznym stopniu o sprawnym przebiegu oraz efektywności działalności biblioteczno-informacyjnej. Praca kolejno charakteryzuje poszczególne rodzaje wyposażenia oraz kryteria ich doboru, zwraca uwagę na zróżnicowanie użytkowanego sprzętu w zależności od funkcji i zadań pełnionych przez biblioteki [3]²³.

Potrzebę tworzenia instytucji specjalizujących się w odpowiednim wyposażaniu lokali bibliotecznych w materiały, formularze, ale także meble i urządzenia techniczne podnoszą publikacje prezentujące zagraniczne doświadczenia w tym zakresie. Jan Wołosz przybliży działalność Centrum Technicznego Zaopatrzenia Bibliotek w Pradze, ukierunkowaną na racjonalizację i modernizację czechosłowackich bibliotek. Placówka, wzorowana na komercyjnych centralach krajów zachodnich, zajmowała się: rozpoznawaniem potrzeb i dystrybucją wyposażenia, pomocy technicznych, formularzy i druków, projektowaniem i tworzeniem prototypów niektórych urządzeń, a także konsultowała i opracowywała projekty: rozwiązań organizacyjnych, urządzenia wnętrz i automatyzacji prac bibliotecznych [2]. Barbara Sztark zwraca uwagę na rolę zachodnich central wyposażenia w kreowaniu biblioteki jako funkcjonalnego miejsca pracy i wypoczynku. Efekt ten uzyskuje się poprzez ścisłą współpracę bibliotekarzy, architektów, inżynierów, psychologów i socjologów, prowadzenie specjalistycznych szkoleń, doradztwo, dostarczanie nowoczesnego sprzętu i sprawdzonych form organizacji przestrzeni. Na przykładzie oferty Einkaufszentrale für Öffentliche Bibliotheken (EKZ) w Reutlingen (RFN) prezentuje technologię wzmacniania książek i elektroniczny system zabezpieczenia zbiorów [37].

Polskie zakłady i wytwórnie mebli oraz sprzętów bibliotecznych (adresy i rodzaj produkowanego asortymentu: regały na książki, szafy katalogowe, lamy biblioteczne, szafy na płyty i taśmy, gabloty ekspozycyjne, wózki biblioteczne, stoliki, tablice informacyjne, szyldy) zostały wpisane do informatora wydanego staraniem IKiCz BN [12]. Popularność broszury przyczyniła się do jej wznowienia [27].

W latach 1989-1990 IKiCz przeprowadził w polskich bibliotekach publicznych i naukowych badania analizujące ich wyposażenie techniczne. Raport z badań przynosi informacje na temat wykorzystywanego w bibliotekach sprzętu audiowizualnego, komputerowego oraz reprograficznego [36].

23 Podobne informacje przynoszą rozdziały VI-VIII *Organizacji przestrzennej i wyposażenia biblioteki publicznej* [18].

Dokumenty odnotowane w latach 1981-2007 przez PBB w dziale *Budownictwo i urządzenia biblioteczne* poddano analizie ilościowej. Wyekspercowano zaledwie 209 opisów bibliograficznych (100%)²⁴. Jak można było przypuszczać, głównym źródłem upowszechniającym tendencje oraz opisującym aktualne realizacje architektoniczne były czasopisma. Zarejestrowano 162 artykuły (77,51%) opublikowane w 61 wydawnictwach ciągłych, w tym 4 tytułach zagranicznych. Najczęściej teksty poświęcone budownictwu bibliotecznemu zamieszczane były na łamach czasopism fachowych:

— architektonicznych: „Architektura” (20 artykułów), „Architektura & Biznes” (19);

— bibliotekarskich: „EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” (12), „Bibliotekarz” (11), „Poradnik Bibliotekarza” (7), „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej” (6), „Przegląd Biblioteczny” (6), „Bibliotekarz Zachodniopomorski” (5).

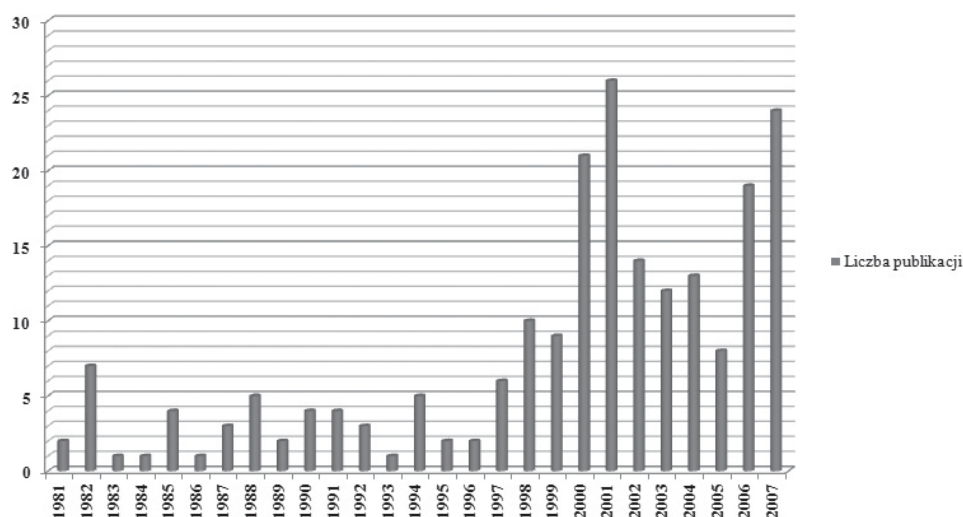
Ponadto PBB zarejestrowała: 18 artykułów (8,61%) wydrukowanych w wydawnictwach zwartych o charakterze prac zbiorowych oraz 12 fragmentów (5,74%) pochodzących z wydawnictw zwartych, a także 18 (8,61%) monografii.

Teza, iż polskie piśmiennictwo dotyczące architektury bibliotek jest dość skromne, znalazła również potwierdzenie w liczbie publikacji w poszczególnych latach. Ich analiza dowodzi stosunkowo niskiego zainteresowania autorów i wydawców problematyką architektury, designu, standardów budownictwa bibliotecznego oraz poziomu wyposażenia lokali – średnio 7,74 publikacji/rok²⁵.

Wydaje się, iż przyczyn takiego stanu rzeczy należy upatrywać w kondycji ekonomicznej bibliotek w naszym kraju oraz założeniach polityki naukowej, kulturalnej i społecznej. Można domniemywać, iż nieliczne rozważania nt. problemów budownictwa bibliotecznego w latach 80. i na początku lat 90. wynikały głównie z niedoboru środków finansowych na realizowane inwestycje, braku realnych perspektyw na budowę nowych gmachów oraz nielicznych kontaktów z bibliotekami krajów wysokorozwiniętych. Obserwowany od roku 1998 wzrost liczby publikacji (szczególnie w latach 2000-2001 oraz 2006-2007) należy wiązać z utylitarną potrzebą nabywania i dzielenia się doświadczeniem w zakresie nowoczesnych rozwiązań architektonicznych uwarunkowaną procesem modernizacyjnym w Polsce, który środowisko bibliotekarskie aktywnie wykorzystuje. Uwagę zwraca dorobek publikacyjny BUW, która niezwykle rzetelnie relacjonowała postęp prac na każdym etapie budowy – od programu użytkowego po przeprowadzkę zbiorów - wytyczając w sposób niemal instruktażowy drogę następnym inwestorom.

24 Pozycja [18] aneksu odnosi się zarówno do wydawnictwa zwanego, jak i omawiającej go recenzji w czasopiśmie fachowym.

25 Jest to wyczerpujące formalne, które nie uwzględnia prac wchodzących w skład publikacji zbiorowych, odnotowanych w PBB poprzez jeden opis bibliograficzny.

Rys. 1. Publikacje zarejestrowane w PBB w latach 1981-2007.

Na podstawie opisów bibliograficznych zamieszczonych w PBB niemożliwa jest wyczerpująca ocena stanu budownictwa bibliotecznego w Polsce i za granicą. Poznać można jedynie wybrane, najczęściej duże realizacje budynków bibliotek akademickich lub publicznych, których autorzy – bibliotekarze i architekci – podkreślają ich praktyczne walory oraz akcentują wyjątkowość, szczególnie w warstwie symbolicznej, wdrażanych rozwiązań. Zaskakuje nieobecność tematyki projektowania i wyposażania pomieszczeń bibliotek szkolnych.

Analiza literatury przedmiotu wykazała, iż w polskim bibliotekarstwie w latach 90. XX wieku uruchomił się proces przekształcania bibliotek w ogólnodostępne centra informacji, edukacji i kultury. Rozwój nowoczesnych technologii, nowych form zbiorów oraz dostosowana do aktualnych potrzeb organizacja pracy determinują nowatorskie rozwiązania architektoniczne i jakość wyposażenia wnętrz.

Aneks¹**1981**

[1]. (1287). 1749. KSIĄŻKI czekają a budowa [Biblioteki Narodowej] trwa // *Prz. Księg.* – 1981, nr 7, s. 12-13.

[2]. 1288. WOŁOSZ Jan. Centrum Technicznego Zaopatrzenia Bibliotek w Pradze [Technické Ustredí Knihoven] // *Bibliotekarz.* – 1981, R. 48, 1981, nr 2, s. 36-38.

1982

[3]. 1201. ŻMIGRODZKI Zbigniew. *Wyposażenie bibliotek i innych placówek naukowych informacji naukowej : (skrypt przeznaczony dla studentów II i III roku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej studiów dziennych i zaocznych).* – Katowice: Uniwersytet Śląski, 1982. – 106 s. ; 24 cm.

[4]. (1202) 1539. GESING Zbigniew, KRZYWICKI Stanisław. *Wstępna dokumentacja lokalizacyjno-programowa modernizacji i rozbudowy Biblioteki Głównej w Szczecinie.* – Szczecin: WiMBP, 1982. – [19] s., [11] k. tabl. ; 30 cm.

[5]. (1203). 1548. BUDZYŃSKI Wiesław. *Ciemności nad biblioteką // Kierunki.* – 1982, nr 15, s. 1, 8.

[6]. (1204). 1552. GALL Maria: *Budowa Biblioteki Narodowej w Warszawie // Inw. i Bud.* – R. 32, nr 9/10 (1982), s. 31.

[7]. (1205). 1553. GORZOWSKI Eustachy. *Książnica w tarapatach : reportaż z budowy [Biblioteki Narodowej] // Głos Naucz.* – 1982, nr 2, s. 6-7 : il.

[8]. (1206). 1556. MAJ Jerzy: *The New building of the National Library In Warsaw //*

W : Library interior layout and design. Proceedings of the Seminar held in Frederiksdal, Denmark, June 16-20, 1980 / ed. Rolf Fuhlrott, Michael Dewe. – München: Saur, 1982. – S. 134-137.

[9]. 1207. PROHL P., ZELLER J.: Jerzy Wierzbicki zum 75. Geburtstag // *Zentralbl. Biblioth.-Wes.* – Jg. 96, H. 3 (1982), s. 119-128.

1983

[10]. 1139. KRZYŻANOWSKI Wacław. *Architekt o bibliotece / oprac. red. Krystyna Stankiewicz.* – Warszawa : Biblioteka Narodowa, 1983. – [8] s. ; 30 cm.

1984

[11]. (1241). 1654. ROGALSKI Ryszard. *Biblioteka Narodowa // Inspiracje.* – 1985, nr 5, s. 24-25 : il.

1985

[12]. 1445. KUBISIAK Ewa, PRZYBYSZEWSKI Witold. *Producenci mebli i sprzętów bibliotecznych : informator / Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa.* – Warszawa: BN, 1985. – 25, [3] s. ; 21 cm

Rec. DĄBROWSKI Henryk // *Bibliotekarz.* – R. 53, 1986, nr 7/8, s. 30 : il.

[13]. (1446). 1847. BUDZYŃSKI Wiesław. *Książ – obcowanie : wokół Biblioteki Narodowej // Kierunki.* – 1985, nr 11, s. 12 : il.

[14]. (1447). 1851. DOBRZAŃSKI Stanisław. *Powolny bieg wydarzeń : rozmowa z wicedyrektorem Biblioteki Narodowej... /*

26 Wszystkim przejętym z PBB opisom bibliograficznym została nadana numeracja [w nawiasach kwadratowych]. Opisy w aneksie ułożone są chronologicznie; zachowano ich szeregowanie i numery, które ściśle odpowiadają PBB za poszczególne lata

rozm. Ewa Szemplińska // *Tyg. Pol.* – 1985, nr 10, s. 5.

[15]. (1448). 1854. KOŁODZIEJSKI Andrzej. Krótka historia długiej budowy czyli kłątwa analfabety // *Radar.* – 1985, nr 51/52, s. 3, 10 : il.

1986

[16]. (1275). 1758. PSTROKOŃSKA Barbara. Pod specjalnym nadzorem // *Tyg. Kult.* – 1986, R. 30, nr 25, s. 1, 4 : il.

1987

[17]. (1214). 1560. CZAJKA Stanisław. Zapaść / oprac. Małgorzata Cebo // *Tyg. Kult.* – 1987, nr 39, s. 1.

[18]. 1215. MAJ Jerzy. Organizacja przestrzenna i wyposażenie biblioteki publicznej / Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy. – Wyd. 2 uzup. – Warszawa: Wydaw. Akcydensowe, 1987. – 151, [1] s. : fot., rys. ; 21 cm.

Rec. KALINOVÁ Ulasta // *Čítateľ.* – R. 36, 1987, č. 9, s. 343.

[19]. 1216. CYBULSKI Radosław. Wybrane problemy budownictwa bibliotecznego w RFN // *Por. Bibl.* – 1987 [R. 39], nr 12, s. 13-17 : il.

1988

[20]. (1502). 2006. BACZEWSKA Anna. Jubilatka na komornym : 60-lecie Biblioteki Narodowej // *Kult. i Życie.* – 1988, nr 2, s. 2 : il.

[21]. (1503). 2014. CZAJKA Stanisław. Minęło jedenaście lat / rozm. K. G. // *Kierunki.* – 1988, nr 41, s. 13.

[22]. 1504. GASCUEL Jacqueline. Un espace pour le livre : guide a l'intention de tous ceux qui creent, aménagent ou reno-

uvent une bibliothèque. – Paris, 1984. Rec. ZAWISZA Jerzy W. // *Rocz. Bibl.* – R. 31 (1987, dr. 1988), z. 2, s. 331-336.

[23]. (1505). 2080. RYBACZEWSKA Izabela. Nowy budynek magazynowy Deutsche Staatsbibliothek // *Biul. Inf. Bibl. Nar.* – 1987 [dr. 1988], nr 3/4, s. 33-34.

[24]. (1506). 2055. WASILEWSKI Juliusz. Zmagania w sprawie Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego // *Bibliotekarz.* – R. 55, 1988, nr 4/5, s. 45-46.

1989

[25]. 1142. LELEWEL Joachim. *Projekt utrzymania i urządzenia biblioteki* / tekst odczytała i do publikacji oprac., [notę edytorską przygot.] Maria Magdalena Bieracka. – Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1989. – 34, [2] s. : il.; 24 cm.

[26]. 1143. *PROJEKTANCI budynków bibliotecznych w Polsce : informator* / [oprac. Mirosława Dobrowolska]; Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa. – Warszawa: BN, 1989. – 26, [2] s. : fot., rys. ; 21 cm.

1990

[27]. 1037. KUBISIAK Ewa, SKONECKA Ewa. *Producenci mebli i sprzętów bibliotecznych : informator* / Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa. – Wyd. 2 popr. i uzup. – Warszawa: BN, 1990. – 30, [1] s. ; 21 cm.

[28]. 1038. PINDŁOWA Wanda. Nowy budynek starożytnej Biblioteki Aleksandryjskiej // *Por. Bibl.* – R. 42, 1990, nr 4/5, s. 12-14 : il.

[29]. 1039. PRZYBYSZEWSKI Witold. Budynki i lokale biblioteczne w Polsce : raport z badań / Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa. – Warszawa: BN, 1990. – 31, [1] s. ; 21 cm.

Rec. KUBÓW Stefan // *Por. Bibl.* – R. 42, 1990, nr 9, s. 26-27.

[30]. (1040). 1372. PRZYWECKA-SAMECKA Maria. Z dziejów najstarszych pomieszczeń bibliotecznych Wrocławia // *Rocz. Bibl.* – R. 34 (1990), z. 1/2, s. 3-26. – Streszcz. niem. i ros.

1991

[31]. (1008). 1505. FRYDECKI Janusz, WŁOSOWICZ Ryszard. The library complex of the Technical University of Wrocław : a competitive design // *Acta PWratisl.* – Vol. 23, nr 3/4 (1987, dr. 1991), s. 19-32 : rys.

[32]. 1009. KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Biblioteka i przestrzeń w Stanach Zjednoczonych // *Bibliotekarz.* – 1991, [R. 58], nr 7/8, s. 41-45 : il.

[33]. 1010. SZNEE Wacław. Budowa nowej siedziby w roku 1990 // *Biul. Inf. Bibl. Nar.* – 1991, nr 1/2, s. 25-27.

[34]. (1011). 1478. WOKÓŁ Biblioteki Narodowej // *Słowo.* – 1991, nr 22, s. 11.

1992

[35]. (1227). 171. PARNOWSKA Marta. Problematyka zdobienia bibliotek w siedemnastowiecznych traktatach // *Z Bad. Pol. Księgozb.* – 1992, [T.] 14, s. 59-83. – Streszcz. ang.

[36]. 1228. PRZYBYSZEWSKI Witold. *Wypożyczenie techniczne bibliotek: raport z badań* / Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa. – Warszawa: BN, 1992. – 26, [2] s. ; 21 cm.

[37]. 1229. SZTARK Barbara. Nowoczesne centrale wyposażenia bibliotek czyli przyjemne z pożytecznym // *Bibl. Zach.-Pom.* – R. 33, nr 1/4 (1992), s. 41-43.

1993

[38]. 1207. DZIECHCIOWSKA Wiesława. Budownictwo biblioteczne w Bawarii // *Bibl. Zach.-Pom.* – R. 34, nr 1/2 (1993), s. 48-56.

1994

[39]. (1323). 1840. BORAWSKA Mariana. Otwarcie nowego budynku Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku // *Bibl. Zach.-Pom.* – R. 35, nr 1/2 (1994), s. 56-58 : il.

[40]. (1324). 1925. CYBIS Jacek. Konkurs na projekt gmachu Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego // *Bud. Gosp. Miej.* – 1994, nr 2, s. 15-21 : il.

[41]. 1325. KROLLER Franz, REINITZER Sigrid. Das Bibliotheks- und Informationswesen der Republik Polen // *ABI Technik.* – Vol. 14, nr 1 (1994), s. 11-220 : il.

[42]. (1326). 1932. MACIUSZKO Ewa. Krótki kurs projektowania gmachu biblioteki (na przykładzie BUW) // *Not. Wyd.* – 1994, nr 4, s. 38-41.

[43]. 1327. MACIUSZKO Ewa. Stare i nowe siedziby niektórych bibliotek Berlina i Dolnej Saksonii // *Bibliotekarz.* – 1994, nr 6, s. 13-18 : il.

1995

[44]. 1321. JOPP Robert Klaus. Neue Wissenschaftliche Bibliotheken in Polen // *ABI Technik.* – Vol. 15, nr 3 (1995), s. 251-261.

[45]. 1322. PROHL Peter. Jerzy Wierzbicki zum Gedenken // *ABI Technik.* – Vol. 15, nr 3 (1995), s. 283-288.

1996

[46]. (1387). 1954. BIEDRZYCKA Anna.

Cegielka dla „Jagiellonki” // *Tyg. Solid.* – 1996, nr 22, s. 18.

[47]. 1388. MUSIALIK Rafał. Wybrane przykłady bibliotek na tle historii // *Zesz. Nauk. Archit.* / PŚl. – Z. 32 (1996), s. 161-229. – Streszcz. ang.

1997

[48]. 2716. CHMURA Anna, KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. The Warsaw University Library : design for a new building // *Europ. Res. Lib. Coop.* – Vol. 7, nr 1 (1997), s. 276-286 : il.

[49]. 2589. KRZYWICKI Stanisław. Rozbudowa Książnicy Pomorskiej w Szczecinie // *Bibl. Zach.-Pom.* – R. 38, nr 4 (1997), s. 5-10.

[50]. 2420. LUBINA-CIPIŃSKA Danuta. Zdążyć przed zawaleniem // *Gaz. Wybor.* – 1997, nr 55, dod. s. 26.

[51]. 1828. MAJ Jerzy. Budownictwo i wyposażenie bibliotek : nowe tendencje w związku z komputeryzacją // *W : Projekt poprawy polskiego systemu bibliotek szkół wyższych poprzez rozwój strategii doradztwa* / [Biblioteka Główna Politechniki Świętokrzyskiej]. – Kielce, 1997. – S. 54-66.

[52]. 2666. MOSSAKOWSKI Stanisław. Tematyka dekoracji pałacu Krasińskich (1689-1699) : jej wzory literackie i plastyczne : udział fundatora, architekta i rzeźbiarza // *Rocz. Bibl. Nar.* – T.30/31 (1994/1995, dr. 1997), s. 11-35. – Streszcz. ang.

[53]. 1829. SIERADZKA Anna, SIERADZKI Wojciech. Salon // *Spotk. z Zabyt.* – R. 21, nr 3 (1997), s. 4-8.

1998

[54]. 2155. ANTYKI : *poradnik dla kolekcjonerów* / pod red. Judith i Martin Miller ; [przekł. z ang. Dariusz Chyb i in.]. – War-

szawa, 1998.

s. 52-54 : Biblioteki, serwantki [o meblach bibliotecznych z przełomu XVIII i XIX wieku]

[55]. 2794. BIBLIOTEKA Śląska / [przez] (pik) // *Forum Akad.* – R. 5, nr 9 (1998), s. 4-5

[56]. 2156. BIBLIOTHEKSBAU : Auswahldokumentation 1994/95 / hrsg. Uta Stephano, Rebekka Macaluso. – Berlin, 1997.

Rec. ALEKSIEWICZ Anna // *Rocz. Bibl.* – R. 42 (1998), s. 169-170.

[57]. 2157. DZIADKIEWICZ Wanda. Biblioteka wielofunkcyjna, czyli nowe tendencje w europejskim budownictwie bibliotek // *Kwart. Metod.* / Woj. Bibl. Katow. – R. 16, nr 4 (1998), s. 25-29.

[58]. 3090. „HINC omnia” – nowy budynek BUW / [oprac.] Maciek Kałuba [i in.]. // *Zag. Inf. Nauk.* – 1998, nr 2, s. 100-102.

[59]. 3090. HOLLENDER Henryk, KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie : koncepcja funkcjonalna i estetyczna // *Rocz. Bibl. Nar.* – T. 32 (1996, dr. 1998), s. 195-214. – Streszcz. ang.

[60]. 3099. LEŚNIAKOWSKA Marta. Architekt Jan Koszczyc Witkiewicz (1881-1958) i budowanie w jego czasach. – Warszawa, 1998.

[61]. 2801. MROWIEC Małgorzata. Takie mogą być biblioteki // *Atest.* – 1998, nr 11, s. 17-20 : il.

[62]. 3139. WRABEC Jan. Zawsze na służbie społeczeństwu i tradycji – barokowy klasztor św. Macieja // *W : Architektura Wrocławia. T. 4* / pod red. Jerzego Rozpędowskiego. – Wrocław, 1998. – S. 81-83. – Streszcz. niem.

[63]. 2850. ZAMORSKA-PRZYŁUSKA

Ewa. Trzeci etap rozbudowy Biblioteki Jagiellońskiej // *Alma Mater (Krak.)*. – 1998, nr 7, s. 3-5 : il.

1999

[64]. 2629. BILIŃSKI Lucjan. Nowe obiekty biblioteczne i ich budowniczowie // *Prz. Bibl.* – R. 67, z. 1/2 (1999), s. 11-19. – Streszcz. ang.

[65]. 2999. CEŃKIEWICZ Witold. Na początek biblioteka // *Archit. Biznes.* – 1999, nr 12, s. 27-33.

[66]. 2265. CZAJKA Stanisław. Czy to koniec budowania? : czyli trochę o nowej siedzibie Biblioteki Narodowej // *Biul. Inf. Bibl. Nar.* – 1999, [nr] 3, s. 10-16.

[67]. 2266. FIJAŁKOWSKI Stanisław. Bibliotekarzom zawdzięczam wiele... / rozm. z architektem ..., generalnym projektantem gmachu Biblioteki Narodowej, Ewa Markiewicz // *Biul. Inf. Bibl. Nar.* – 1999, [nr] 3, s. 7-10.

[68]. 2241. HOLLENDER Henryk. Międzynarodowe seminarium „Budynki bibliotek w zmieniającym się środowisku” (Szanghaj, 15-19 sierpnia 1999 r.) // *Prz. Bibl.* – R. 67, z. 3 (1999), s. 174-179.

[69]. 2978. JUCHNIEWICZ Ryszard. Zdażyć przed rokiem 2000 : rozbudowa Biblioteki Jagiellońskiej // *Alma Mater (Krak.)*. – 1999, nr 10, s. 11 : il.

[70]. 3060. MATWIEJCZUK Wanda. Planowany nowy budynek Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego // *Prz. Bibl.* – R. 67, z. 1/2 (1999), s. 59-65. – Streszcz. ang.

[71]. 3276. ZAKRZEWSKI Zbigniew. „Hinc omnia” – nowy budynek BUW [Dokument elektroniczny] // *EBIB.* – 1999, nr 3. <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib03/kbk.html>

[72]. 2994. ZAMORSKI Krzysztof. Roz-

budowa Biblioteki Jagiellońskiej : problemy zmian funkcjonowania // *Prz. Bibl.* – R. 67, z. 1/2 (1999), s. 31-43. – Streszcz. ang.

2000

[73]. 3005. ANKIERSZTAJN Michał. Biblioteka i Centrum Wykładowe Politechniki Poznańskiej // *Archit. Biznes.* – 2000, nr 2, s. 50-53 : il.

[74]. 2243. ANTYKI / [red.] Judith Miller ; [tł. Bożena Mierzejewska i in.]. – Warszawa : 2000. s. 96-97 : Szafy biblioteczne i regały na książki [z XVIII i XIX wieku]

[75]. 3153. BARTOSIAK Arkadiusz. Harmonia kontrastów // *Rzeczpospolita.* – 2000, nr 240, dod. s. 16-19.

[76]. 3155. BUDZYŃSKI Marek. The University Library in Warsaw : symbols and climates // *Lib. Quart.* – Vol. 10, nr 2 (2000), s. 126-129.

[77]. 2933. CEŃKIEWICZ Witold. Mała dawka dobrej architektury // *Archit. Biznes.* – 2000, nr 10, s. 63.

[78]. 2244. CZAJKA Stanisław. Nowe obiekty biblioteczne w Polsce [Dokument elektroniczny] // *EBIB.* – 2000, nr spec. 2. <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib-sp2/czajka.html>

[79]. 2245. CZAJKA Stanisław. Tendencje i kierunki rozwoju polskiego budownictwa bibliotecznego // *Bibliotekarz.* – 2000, nr 6, s. 6-11

[80]. 3006. FIKUS Marian. Biblioteka i Centrum Wykładowe Politechniki Poznańskiej // *Archit. Biznes.* – 2000, nr 2, s. 46-49 : il.

[81]. 3136. GUTKIEWICZ-CZAJKOWSKA Hanna. Za aulą // *Architektura.* – 2000, nr 4, s. 16-21 : il. – Streszcz. ang.

[82]. 2246. GUTKIEWICZ-CZAJKOWSKA Hanna, KUCZA-KUCZYŃSKI Konrad. Projekt i realizacja adaptacji i rozbudowy Gmachu Głównego PW dla funkcji Biblioteki Głównej PW // W : Kierunki modernizacji usług biblioteczno-informacyjnych w bibliotekach szkół wyższych / [red. Iwona Socik, Anna Tonakiewicz]. – Warszawa, 2000. – S. 18-34.

[83]. 3157. HOLLENDER Henryk, KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Perception and the mood of change // *Lib. Quart.* – Vol. 10, nr 2 (2000), s. 130-136.

[84]. 2934. KOZŁOWSKI Dariusz. Konkurs na rozbudowę Biblioteki PK // *Archit. Biznes.* – 2000, nr 10, s. 58-62 : il.

[85]. 3189. LOSE Stanisław. Nowa biblioteka dla Uniwersytetu Wrocławskiego // *Archit. Biznes.* – 2000, nr 2, s. 35-41 : il.

[86]. 3190. LOSE Stanisław, RZYSKI Jacek. Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu // *Architektura.* – 2000, nr 4, s. 67-69 : il.

[87]. 3191. ŁADOMIRSKI Andrzej. Dlaczego budowa nowej Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu jest konieczna // *Archit. Biznes.* – 2000, nr 2, s. 42-45 : il.

[88]. 2219. The OPEN library – financial and human aspects : documentation of the new library buildings in Europe / ed. by Ewa Kobierska-Maciuszko ; Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche. Architecture Group Seminar, Warsaw 12-14 April 2000. – Warsaw: Warsaw University Library, [2000]. – 236 s. : il. ; 24 cm.

[89]. 2918. RAJCHEL Jacek. Kamienny wystrój Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie // *Prz. Geol.* – T. 48, nr 8 (2000), s. 707-712 : il. – Streszcz. ang.

[90]. 3162. RZESOS Robert. Information on financing the construction of Warsaw University Library // *Lib. Quart.* – Vol.

10, nr 2 (2000), s. 80-83.

[91]. 3139. SZCZEPANIAK Iwona. Rozbudowa Politechniki Warszawskiej dla potrzeb biblioteki // *Architektura.* 2000, nr 4, s. 85-87 : il.

[92]. 3209. WRABEC Jan. *Barokowy klasztor św. Macieja we Wrocławiu.* – Wrocław, 2000. – (Acta Universitatis Wratislaviensis ; nr 2140)
s. 35 : Biblioteka Ossolineum ; s. 58-60 : Etap IV. Biblioteka Ossolineum

[93]. 3120. ZIELIŃSKI Jarosław. *Atlas dawnej architektury ulic i placów Warszawy.* Warszawa, 2000.
s. 227-232 : Gmach Biblioteki Publicznej

2001

[94]. 2450. *BIBLIOTEKI jutra : nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonalnej* / [red. merytor. Jadwiga Chruścińska, Ewa Kubisz] ; Centrum Edukacji Bibliotekarskiej, Informacyjnej i Dokumentacyjnej. – Warszawa: CEBliD, 2001. – 106, [2] s., [20] s. tabl. kolor. : il. ; 21 cm. – (Biblioteka, Informacja, Komunikacja = Library, Information, Communication)
Tyt. równol.: Libraries of tomorrow : a new perspective of spatial and functional organisation. – Na okł. podtyt.: organizacja przestrzenna i funkcjonalna

Treść : s. 7 : MAJEWSKA Mirosława. Od wydawcy ; s. 9-12 : WSTĘP ; s. 13-16 : INTRODUCTION ; s. 17-24 : HOLLENDER Henryk. Nowe nośniki informacji i nowe tendencje w organizacji bibliotekarstwa ; s. 25-32 : MAJ Jerzy. Konsekwencje nowych technologii w funkcjonowaniu bibliotek ; s. 33-45 : CZAJKA Stanisław. Zmiany w polskim budownictwie bibliotecznym ; s. 46-62 : BILIŃSKI Lucjan. Nowe obiekty bibliotek publicznych w Polsce ; s. 63-80 : KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie – koncepcja architektoniczna, rozwiązania funkcjonalne : pierwszy rok działania ; s. 81-87 : LIS Remigiusz. Automatyzacja obsługi magazynów w Bibliotece Śląskiej w Katowicach : magazyn wysokiego składowania ; s. 88-94 : MICHNAŁ Władysław. Nowy gmach Książnicy

Pomorskiej w Szczecinie ; s. 95-103 : MAŁEK Roman. Koncepcja architektoniczna i rozwiązania funkcjonalne Chelmskiej Biblioteki Publicznej ; s. 104-105 : CHUCHNOWSKI Andrzej. Książnica suwalska w nowej siedzibie

[95]. 3104. BRZEZIŃSKA-STEĆ Halina. Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku : projekt funkcjonalny nowego gmachu // *Bibl. Podl.* – Nr 2 (2001), s. 74-79.

[96]. 3105. BRZEZIŃSKA-STEĆ Halina. Nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku [Dokument elektroniczny] : koncepcja użytkowa i funkcjonalna // *EBIB.* – 2001, nr 4. – Bibliogr.
<http://ebib.oss.wroc.pl/2001/22/brzezinska.html>

[97]. 3312. BRZYŻKI Michał. Szklane ściany biblioteki w Opolu // *Architektura.* – 2001, nr 9, s. 117 : il.

[98]. 2451. CHRUŚCIŃSKA Jadwiga. Biblioteki jutra : nowa perspektywa organizacji przestrzennej i funkcjonalnej // *Por. Bibl.* – 2001, nr 11, s. 16-19.

[99]. 3604. GADOMSKA Barbara. Biblioteka w Peckham // *Architektura.* – 2001, nr 3, s. 61-64 : il. – Streszcz. ang.

[100]. 2434. GŁAŻEWSKA Katarzyna. Mediateka przyszłości // *Archit. Biznes.* – 2001, nr 10, s. 48-53 : il. – Streszcz. fr.

[101]. 3518. HOLLENDER Henryk. Bibliotekarze, politycy i architekci w zmieniającym się kontekście akademickim : historia powstającego budynku BUW // W : *Library buildings in a changing environment : proceedings of the eleventh seminar of the IFLA Section on Library Buildings and equipment: Shanghai, China, 14-18 August 1999* / ed. by Marie-Françoise Bisbrouck. – München, 2001.

[102]. 2452. HORDYŃSKI Piotr. Jak

powstał Wacława Krzyżanowskiego projekt gmachu Biblioteki Jagiellońskiej, czyli architekt między modernizmem, tradycją i urzędnikami // *Biul. Bibl. Jag.* – R. 50/51 (2000/2001), s. 159-171. – Streszcz. ang.

[103]. 3236. INGARDEN Krzysztof, KWAPIEŃ Zenon. Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie [Dokument elektroniczny] // *EBIB.* – 2001, nr 4
<http://ebib.oss.wroc.pl/2001/22/ingarden/html>

[104]. 3216. JUCHNIEWICZ Ryszard. Rozbudowa Biblioteki Jagiellońskiej [Dokument elektroniczny] // *EBIB.* – 2001, nr 4.
<http://ebib.oss.wroc.pl/2001/22/juchniewicz/html>

[105]. 3521. KACZOROWSKA Marta. Konkurs na przebudowę dawnej biblioteki UW // *Archit. Biznes.* – 2001, nr 7/8, s. 58-59 : il.

[106]. 3522. KALISZEWSKI Andrzej. Konkurs wokół stalowego rusztu // *Archit. Biznes.* – 2001, nr 7/8, s. 60-64 : il.

[107]. 2453. KARBOŃSKA Joanna. Forma architektoniczna biblioteki przyszłości // *Zesz. Nauk. PGdań., Archit.* – Nr 31 (2001), s. 5-22. – Streszcz. ang.

[108]. 3523. KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Biblioteka Uniwersytecka w nowym gmachu – rozwiązania funkcjonalne w koncepcji architektonicznej, przeprowadzka, początek [Dokument elektroniczny] // *EBIB.* – 2001, nr 4.
<http://ebib.oss.wroc.pl/2001/22/maciuszko2/html>

[109]. 2454. KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Współczesne budynki biblioteczne w pracach LIBER Architecture Group [Dokument elektroniczny] // *EBIB.* – 2001, nr 4. – Bibliogr.
<http://ebib.oss.wroc.pl/2001/22/kobierska/html>

[110]. 3238. KOZŁOWSKI Dariusz, MISAĞIEWICZ Maria, KOZŁOWSKI Tomasz. Biblioteka Główna Politechniki Krakowskiej – opis projektu [Dokument elektroniczny] // *EBIB*. – 2001, nr 4.
<http://ebib.oss.wroc.pl/2001/22/bgpolit/html>

[111]. 3646. LEŚNIAK Dorota, PERRAULT Dominique. Szklana kasetka z mediami / tł. część. Dorota Leśniak // *Archit. Biznes*. – 2001, nr 10, s. 45-47 : il.

[112]. 3220. LOEGLER Romuald. Użyteczne piękno architektury / rozm. Ewa Zamorska-Przyłuska // *Archit. Biznes*. – 2001, nr 10, s. 22-31 : il.

[113]. 3527. MAJEWSKI Jerzy S. Spór o BUW // *Architektura*. – 2001, nr 8, s. 51-58 : il.

[114]. 3222. MOTAK Maciej. Rozbudowa Biblioteki Jagiellońskiej // *Archit. Biznes*. – 2001, nr 10, s. 32-37 : il.

[115]. 3605. SZKLARCZYK Wojciech. Biblioteka dla dzielnicy // *Archit. Biznes*. – 2001 nr 110, s. 38-43 : il.

[116]. 2455. TRZEWIK Michał. Biblioteka projektu Stanisława Witkiewicza w eklektycznym pałacu Kleniewskich w Kluczkowicach // W : *Ziemiaństwo na Lubelszczyźnie* / oprac. Róża Maliszewska. – Kozłówka, 2001. – S. 167-176.

[117]. 2456. WYBRANE adresy internetowe dotyczące architektury bibliotek [Dokument elektroniczny] // *EBIB*. – 2001, nr 4.
<http://ebib.oss.wroc.pl/2001/22/linki/html>

[118]. 3226. ZAMORSKA-PRZYŁUSKA Ewa. Pochwała starej Jagiellonki // *Archit. Biznes*. – 2001, nr 10, s. 20-21 : il.

[119]. 3227. ZAMORSKI Krzysztof. Nowy gmach Jagiellonki / rozm. Rita Pagacz-Moczarska // *Alma Mater (Krak.)*. – 2001, nr 34, s. 5-8 : il.

2002

[120]. 3438. *BIBLIOTEKA otwarta dla czytelników niepełnosprawnych : materiały z konferencji Grudziądz 2001 – Warszawa 2002* / [oprac. red. Ewa Stachowska-Musiał, Franciszek Czajkowski]. – Warszawa: Wydaw. SBP, 2002. – 128, [4] s. : il. ; 21 cm. – (Propozycje i Materiały / stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Polish Librarians Association = Propositions and Materials ; 50).

Tyt. równol.: A library open to disabled readers : proceedings of the Conference Grudziądz 2001 – Warszawa 2002

Treść: [...] [s. 71-123] : Cz. 2. Biblioteki współczesne wobec czytelników niepełnosprawnych – budownictwo i wyposażenie : materiały z konferencji Warszawa, 18 stycznia 2002 : s. 73-84 : JANKOWSKA Agnieszka. Typy niepełnosprawności i ich konsekwencje ; s. 85-92 : WDÓWIK Paweł. Gromadzenie zbiorów w formatach alternatywnych (nieksiążkowych) ; s. 93-104 : KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Budownictwo biblioteczne a potrzeby czytelników niepełnosprawnych ; s. 105-108 : WDÓWIK P. Dostępność bibliotek dla czytelników niepełnosprawnych – doświadczenia zagraniczne ; s. 109-115 : CZAJA Stanisław. Rozwiązania architektoniczne i urządzenia a czytelnicy niepełnosprawni w Bibliotece Narodowej ; s. 116-123 : WOŁODKO Anna. Czytelnicy niepełnosprawni w Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie [...].

[121]. 2903. CHMIELEWSKI Eugeniusz. Gmach Biblioteki Miejskiej // *Kal. Grudz*. – 2002, s. 95-97.

[122]. 2204. *CONSTRUIRE una biblioteca universitaria : convegno nazionale, Trento 13-14 novembre 1997* / a cura di Paolo Bellini. – Roma, 1999.

Rec. WOŚ Jan Władysław. Scritti vari intorno al libro e alle biblioteche. – Trento, 2002. – s. 46-48.

[123]. 2231. KISIŁOWSKA Małgorzata. Standardy budownictwa bibliotecznego w Ontario (Kanada) i w Barcelonie (Hiszpania) // W : *Działalność bibliotek publicznych* / oprac. przez zespół pod prze-

wod. Philipa Gilla. – Warszawa, 2002. – S. 108-109.

[124]. 2232. KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Budownictwo biblioteczne a potrzeby użytkowników niepełnosprawnych // *Por. Bibl.* – 2002, nr 7/8, s. 3-7

[125]. 2233. KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Budownictwo biblioteczne w ostatnim dziesięcioleciu – główne tendencje w projektowaniu // W : Stan i potrzeby polskich bibliotek uczelnianych / [red. nauk. Artur Jazdon, Aldona Chachlikowska]. – Poznań, 2002. – S. 87-106. – Streszcz. ang.

[126]. 2605. KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Budynki bibliotek akademickich w Polsce // *Forum Akad.* – R. 9, nr 5/6 (2002), s. 47-50.

[127]. 2234. KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. The effective library-vision, planning process and evaluation in the digital age [Dokument elektroniczny] : 10 Seminarium LIBER Architecture Group, Lipsk 19-23 marca 2002 // *EBIB.* – 2002, nr 4. <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/33/maciuszko.php>

[128]. 2209. *The OPEN library – financial and human aspects* / ed. by Ewa Kobierska-Maciuszko. – Warsaw, [2000]. Zob. PBB 2000 poz. 2219. Rec. ANDRUSZKO Hanna // *Biblioteka.* Nr 6 (2002), s. 179-181.

[129]. 2829. RZONCA Antoni. Wizualizacja biblioteki byłego klasztoru oo. cystersów w Lubiążu // *Geodezja.* – T. 8, z. 2 (2002), s. 271-280.

[130]. 2235. STACHOWSKA-MUSIAŁ Ewa. Konferencja „Biblioteka współczesna wobec czytelników niepełnosprawnych – budownictwo i wyposażenie” // *Bibliotekarz.* – 2002, nr 3, s. 25.

[131]. 2968. STIASNY Grzegorz. Dialog // *Architektura.* – 2002, nr 1, s. 28-35 : il.

[132]. 3320. WALCZAK Anna. Nowy gmach Biblioteki Królewskiej w Kopenhadze // *Prz. Bibl.* – R. 70, z. 4 (2002), s. 331-338. – Streszcz. ang.

[133]. 2236. ZEIDLER Georg. Budowa Kaiser-Wilhelm-Bibliothek / spolszczył Jakub Skutecki // *Biblioteka.* – Nr 6 (2002), S. 61-67 : il.

2003

[134]. 3676. AGNOLI Antonella. Czuć się dobrze w bibliotece : Biblioteka San Giovanni w Pesaro / tł. Katarzyna Bocian // *Autoportret.* – 2003, nr 2, s. 4-7 : il.

[135]. 3641. BIBLIOTEKA w Dreźnie / [przez] mak // *Architektura.* – 2003, nr 5, s. 104 : il.

[136]. 3601. HOŁA Jerzy, KLIMEK Adam, MATKOWSKI Zygmunt. *Problemy związane z remontem ścian budynku Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu* // W : *Budownictwo ogólne* / [oprac. red. i techniczne Dorota Ślachciak, Ewa Olawińska]. – Bydgoszcz, 2003. – S. 262-270.

[137]. 3225. KONKURS na koncepcję Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Uniwersyteckiej UŚ w Katowicach // *Archit. Biznes.* – 2003, nr 2, s. 65-74 : il.

[138]. 3046. KOWICKI Marek. Nikt nie jest samotną wyspą : uwagi o architekturze bibliotek publicznych w Danii // *Autoportret.* – 2003, nr 2, s. 12-15 : il.

[139]. 3544. KULTURA artystyczna Uniwersytetu Warszawskiego / red. nauk. i koncepcja t. Jerzy Miziołek. – Warszawa, cop. 2003.

Z treści: s. 259-264 : BANIA Zbigniew. Gmach dawnej Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego ; s. 265-273 : SADURSKA Anna. Program dekoracji figuralnej starego gmachu Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego ; s. 387-397 : WOJAKOWSKI Józef. Biblioteka Uniwersytecka

w Warszawie ; s. 399-415 : TALBIERSKA Jolanta. Gabinet Rycin Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie 1818-1832 ; s. 417-430 : RUDZIŃSKA Wanda M. Gabinet Rycin Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie 1832-2002.

[140]. 2511. MUCIŁOWICZ Ewa. Wystawa projektów bibliotek Alvara Aalto : Białystok, „Galeria Arsenal”, Maj 2003 // *Bibl. Podl.* – Nr 7 (2003), s. 162-163.

[141]. 3642. NOWAK-GILDEHAUS Barbara. Czytanie podziemne // *Archit. Biznes.* – 2003, nr 3, s. 22-29 : il.

[142]. 3337. OCHAB Małgorzata. Nie samym chlebem żyje człowiek : Centralna Biblioteka Polsko-Niemiecka Caritas w Opolu // *Autoportret.* – 2003, nr 2, s. 18-21 : il.

[143]. 3614. RUTKOWSKI Roman. Galeria Jednego Projektu // *Archit. Biznes.* – 2003, nr 6, s. 16 : il.

[144]. 3550. TRYBUŚ Jarosław. Miejsce otwarte : Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie // *Autoportret.* – 2003, nr 2, s. 8-11 : il.

[145]. 2512. WYSOWSKI Artur. Wpisać funkcję w krajobraz : Centrum Konferencyjno-Kontemplacyjne w Tokarni // *Autoportret.* – 2003, nr 2, s. 30-33 : il.

2004

[146]. 3548. BARYSZ Krzysztof. Książnica // *Architektura.* – 2004, nr 7, s. 29-35 : il. – Streszcz. ang.

[147]. 3603. FRĄCZEK Renata. Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach : prezentacja projektu // *Prakt. Teor. Inf.* – T. 12, nr 1 (2004), s. 43-44 : il.

[148]. 3397. GÓRSKA Elżbieta, STEFAŃCZYK Elżbieta. Kształtowanie przestrzeni bibliotek publicznych XXI wieku //

Bibliotekarz. – 2004, nr 11, s. 22-26.

[149]. 3309. GÓRSKA Elżbieta, STEFAŃCZYK Elżbieta. *The situation of public libraries in Poland // W : Creating public libraries in the 21st century : building public libraries in the 21st century* / [eindred.: Marian Koren]. – Den Haag, 2004. – S. 127-129.

[150]. 3746. JELEŃSKA Magdalena. Konkurs na projekt rozbudowy Biblioteki Raczyńskich // *Architektura.* – 2004, nr 4, s. 72-80 : il.

[151]. 2866. KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. Budownictwo biblioteczne a potrzeby czytelników niepełnosprawnych [Dokument elektroniczny] // *EBIB.* – 2004, nr 1. <http://ebib.oss.wroc.pl/2004/52/maciuszko.php>

[152]. 2867. KOWICKI Marek. *Współczesna agora : wybrane problemy kształtowania ośrodków usługowych dla małych społeczności lokalnych.* – Kraków, 2004. s. 48-50 : Biblioteka jako współczesna agora [budownictwo biblioteczne]

[153]. 2868. MYŚLIŃSKI Michał. Podczaszyńskiego Bolesława architekta warszawskiego rysunek planu na restaurację i korespondencja liczna między Podczaszyńskim a księciem Czartoryskim i jego przedstawicielami w sprawie budowy w Sieniawie // *Biul. Hist. Szt.* – R. 66, nr 1/2 (2004), s. 213-217 : il.

[154]. 3960. PIOTROWSKA Ewa, ZAŁĄC Renata M. Nowoczesna architektura bibliotek // *Konspekt.* – 2004, nr 19, s. 74-79 : il.

[155]. 2869. STACHOWSKA-MUSIAŁ Ewa. *Projektowanie i planowanie budynków bibliotecznych – aspekty techniczne i funkcjonalne* // *W : SOS dla zbiorów* / [red. Barbara Drewniewska-Idziak (red. nacz.) i in.]. – Warszawa, 2004. – S. 356-360. Streszcz. ang.

[156]. 3405. STEFAŃCZYK Elżbieta. W poszukiwaniu „bibliotecznego raju” : budownictwo biblioteczne w XXI wieku // *Biul. Inf. Bibl. Nar.* – 2004, nr 2, s. 48-53.

[157]. 3747. ŚMIERZEWSKI Piotr. Komentarz do projektów konkursowych // *Architektura.* – 2004, nr 4, s. 81-82

[158]. 3553. *TEORIA i praktyka wykorzystania funduszy strukturalnych* / red. nauk. Maria Nowicka-Skowron, Konrad Głębocki. – Częstochowa, 2004
Z treści: s. 69-88 : KRYSIK Andrzej, PALUSZYŃSKI Jarosław. Określenie zasad programowania remontów w budynkach użyteczności publicznej na przykładzie modernizacji budynku Biblioteki Politechniki Częstochowskiej ; s. 89-104 : KOS Nina. Zasady kształtowania przestrzeni użyteczności publicznej w odniesieniu do potrzeb osób niepełnosprawnych. [m.in. na przykładzie BG PCz] ; s. 105-115 : UJMA Adam. Możliwości zmiany zapotrzebowania na ciepło budynku Biblioteki Głównej Politechniki Częstochowskiej

2005

[159]. 4628. ANDRZEJEWSKI Jerzy. *Współczesne technologie biblioteczne na przykładzie rozbudowy Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi.* – Łódź: SBP. Oddział, 2005. – 23, [1] s. ; 21 cm.

[160]. 4861. LOMPART Artur. Stary budynek BUW // *Forum Akad.* – R. 12, nr 7/8 (2005), s. 10.

[161]. 4863. MAJEWSKI Jerzy S., WOŹNIAKOWSKI Przemysław, GRZEGORY Jarosław. Przebudowa zabytkowej Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego // *Architektura.* – 2005, nr 9, s. 50-59 : il. – Streszcz. ang.

[162]. 3659. PETROVIĆ Elżbieta. *Architektura i usługi bibliotek francuskich* // *Por. Bibl.* – 2005, nr 1, s. 9-14.

[163]. 3660. PETROVIĆ Elżbieta. *Biblioteki francuskie w nowych gmachach*

– wrażenia z wyjazdu studyjnego // *Bibliotekarz.* – 2005, nr 4, s. 23-28.

[164]. 4685. PIĄTEK Grzegorz, DURNIEWICZ Tomasz. Biblioteka Collegium Novum // *Architektura.* – 2005, nr 9, s. 68-71 : il. – Streszcz. ang.

[165]. 5011. WOJCIECHOWSKI Łukasz. Monolit // *Archit. Biznes.* – 2005, nr 2, s. 34-39 : il.

[166]. 4716. ZIMALEK Marian. Niezrealizowany projekt budowy Biblioteki seminaryjnej w Sandomierzu : (kalendarium 1977-1981) // *Zesz. Sand.* – R. 12, nr 20/21 (2005), s. 55-58.

2006

[167]. 5254. BIBLIOTEKA publiczna w Warszawie // *Architektura.* 2006, nr 4, s. 66-67 : il.

[168]. 5283. BIBLIOTEKA Uniwersytecka // *Architektura.* 2006, nr 5, s. 58-59 : il.

[169]. 4181. *BIBLIOTEKI XXI wieku – czy przetrwamy?* / [org. Biblioteka Politechniki Łódzkiej]. – Łódź, 2006. – Bibliogr. – Streszcz. ang.

Z treści: s. 217-228 : KONIECZNA Danuta. Współczesne trendy architektury bibliotecznej a zmieniające się wymagania użytkowników bibliotek ; s. 323-334 : BRZEZIŃSKA-STEC Halina. Biblioteka Uniwersytecka im. J. Giedroycia w Białymstoku w nowym gmachu.

[170]. 5441. COLE Russel. Biblioteka Narodowa w Singapurze // *Architektura.* – 2006, nr 3, s. 93-101 : il.

[171]. 5406. GALUSEK Łukasz, RYDIGER Monika. *Jože Plečnik, 1872-1957 : architekt i wizjoner* / [tł. Barbara Andrunik i in.]. – Kraków, 2006.

[172]. 5435. GARBALIŃSKA Halina. „Phoenix Central Library” – jako przykład budynku inteligentnego o zadanej aktyw-

ności służącej racjonalizacji zużycia energii // *Zesz. Nauk. PRzesz., Bud. Inż. Środ.* – Z. 40 (2006), s. 113-118. – Streszcz. ang.

[173]. 5285. GRZELACHOWSKI Sławomir. Dawna Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego // *Spotk. z Zabyt.* – R. 30, nr 12 (2006), s. 20-23 : fot.

[174]. 4182. JAKOVLEVAS-MATECKIS Konstantinas, KOSTINAITE Lina. *Wybrane aspekty minimalistyczne w architekturze nowoczesnej biblioteki* // W: *Nauka, architektura, edukacja* / red. nauk. Jadwiga C. Żarnowiecka, Aleksander Owerczuk. – Białystok, 2006. – S. 196-200.

[175]. 5286. KOWALSKI Hubert. Ze studiów nad dekoracją rzeźbiarską gmachu dawnej Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego // *Rocz. Warsz.* – T. 34 (2006), s. 91-104.

[176]. 5100. KUBISA Alina. Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka po remoncie // *Pomag. Sobie Pr.* – R. 50 [właśc. 51], nr 1/2 (2006), s. 66-68.

[177]. 1605. MODZELEWSKA Elżbieta. Królewska Biblioteka // *Cenne, Bezcenne.* – 2006, nr 2, s. 25-27 : fot.

[178]. 5440. NA GRANICY możliwości – nowa biblioteka w Seattle / oprac. Maciej Lewandowski // *Architektura.* – 2006, nr 9, s. 106-109 : fot.

[179]. 4862. PĘDICH MARCIN. Biblioteka Główna Uniwersytetu w Białymstoku w świetle współczesnych trendów budownictwa bibliotecznego // *Bibl. Podl.* – Nr 11/12 (2005/2006), s. 119-125.

[180]. 5260. POPLAWSKA-BUKAŁO Ewa. Gmach Biblioteki Publicznej w Warszawie // *Ochr. Zabyt.* – 2006, nr 2, s. 57-68 : fot. – Streszcz. ang.

[181]. 5261. POPLAWSKA-BUKAŁO Ewa. Siedziba Biblioteki Publicznej m. st.

Warszawy : dzieje i architektura gmachu / Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy - Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego. – Warszawa: Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy - Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego, 2006. – 174 s. : il., fot. (w tym kolor.) ; 24 cm. – Bibliogr. Treść: Wprowadzenie ; Powstanie Biblioteki Publicznej : dzieje gmachu w latach 1912-1915 ; Dzieje gmachu w latach 1915-1939 ; Zniszczenia wojenne : odbudowa i etapy rozbudowy gmachu po 1945 roku ; Stan obecny i zamierzenia ; Uwagi końcowe ; Kalendarium ważniejszych wydarzeń z dziejów budowy Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy ; Aneksy : 1. Rozwój przestrzeny i zabudowa ulicy Koszykowej ; 2. Chronologia zabudowy ul. Koszykowej na odcinku między ul. Mokotowską a Marszałkowską : stan z 1939 roku ; Biogramy fundatorki i architektów gmachu ; Korespondencja związana z budową gmachu ; Wykaz materiałów źródłowych

[182]. 5408. RADKOVEC' Ivan, RADKOVEC' Petro. *Īstorĭa budivel', u ākih roztašovana L'vivs'ka naukova biblioteka im. V. Stefaniĭa NAN Ukraĭni* // W: *Biblioteki na zahidnoukraĭns'kih zemlāh XVIII – XX st.* / [upor. M. R. Kul'čic'kij, N. E. Kumanec' ; nauk. Red. S. A. Arsirij]. – L'viv, 2006. – S. 35-40.

[183]. 5045. ROZBUDOWA biblioteki Łopacińskiego / [przez] (C. L.) // *Lublin.* – [R.] 2, nr 3/4 (2005), s. 54.

[184]. 5413. STEFAŃCZYK Elżbieta. Spotkanie bibliotekarzy na Białorusi // *Biul. Inf. Bibl. Nar.* – 2006, [nr] 4, s. 28-30 : fot.

[185]. 4160. WITT Piotr. Chmury nad biblioteką francuską [Dokument elektroniczny] // *EBIB.* – 2006, nr 8. <http://ebib.info/2006/78/witt2.php>

2007

[186]. 4669. BUDEK Dagmara. Nowa Biblioteka Pomorskiej Akademii Medycznej // *Bibl. Zach.-Pom.* – R. 48, nr 3 (2007), s. 83-86.

- [187]. 4531. GOLEC Jadwiga Danuta. O pierwszym lokalu Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w gmachu poddominikańskim // *Lublin.* – R. 4, nr 4/6 (2007), s. 44-49 : il.
- [188]. 3649. GROSPIERRE Nicolas. *Biblioteka i inne projekty : [katalog]* / [tł. z jez. fr. Joanna Zawistowska ; CSW Zamek Ujazdowski]. – Warszawa: Polskie Wydawnictwo Audiowizualne, 2007. – 95 s. : il. ; 21 cm.
- [189]. 4113. KOBIERSKA-MACIUSZKO Ewa. New research library buildings in Poland // *Pol. Libr. Today.* – Vol. 7 (2007), s. 35-40.
- [190]. 4569. KONIECZNA Danuta. Nowy gmach Biblioteki Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego w Olsztynie // *Por. Bibl.* – 2007, nr 10, s. 31-32.
- [191]. 4888. LESZKOWICZ Paweł. *G K Collection #1 : kolekcja sztuki Grażyny Kulczyk* / oprac. graf. Lech Majewski. – Poznań, 2006. s. 31-33: Thomas Ruff i biblioteka fotografii
- [192]. 4939. LESZKOWICZ Paweł. *G K Collection #1 : kolekcja sztuki Grażyny Kulczyk* / oprac. graf. Lech Majewski. – Poznań, 2006. s. 25-28 : Caio Reisewitz i biblioteka historii
- [193]. 3650. LESZKOWICZ Paweł. *G K Collection #1 : kolekcja sztuki Grażyny Kulczyk* / oprac. graf. Lech Majewski. – Poznań, 2006. s. 29-30 : Candida Höfer i geografia bibliotek.
- [194]. 4146. MAJ Jerzy. Wskaźniki urbanistyczno-architektoniczne w projektowaniu nowych i -użytkowaniu istniejących bibliotek publicznych // *Bibliotekarz.* – 2007, nr 12, s. 8-11.
- [195]. 4782. MOŚCICKA Izabela. Warszawskie budowle Jana Witkiewicza-Koszczyca // *Spotk. z Zabyt.* – R. 31, nr 3 (2007), s. 13-17.
- [196]. 4488. MOTAK Maciej. *Architektura Krakowa 1989-2004.* – Kraków, 2007. s. 49-52 : Biblioteki
- [197]. 4412. NOWY gmach WiMBP w Gorzowie Wlkp. // *Bibl. Lubus.* – R. 12, nr 2 (2007), s. 2.
- [198]. 4342. OBWIESZCZENIE Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 października 2007 r. w sprawie listy projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013 // *Monit. Pol.* – 2007, nr 89, poz. 971
- [199]. 3651. PALEJ Anna, HOMIŃSKI Bartłomiej. Współczesne biblioteki i ich nowa rola w życiu mieszkańców miast / tł. Paweł Franaszek // *Czas. Tech.* / PKrak. – R. 104, z. 2 (2007), s. 207-214. – Bibliogr. – Streszcz. ang.
- [200]. 3652. PASZKO Artur. Jak używać pieniędzy na remont biblioteki? // *Bibliotekarz.* – 2007, nr 12, s. 19-21.
- [201]. 3653. PĘDICH Marcin. Architektura bibliotek : analiza trendów na podstawie piśmiennictwa zagranicznego rejestrowanego w „Bibliografii Analitycznej Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej” // *Prz. Bibl.* – R. 75, z. 1(2007), s. 42-66. Streszcz. ang.
- [202]. 4429. PODLESKI Wojciech, NIESPOREK-ZWARYCZ Iwona. Biblioteka miejska w Jaworznie // *Architektura.* 2007, nr 12, s. 56-61 : il.
- [203]. 4890. STEMP Richard. *Renesans : odkrywanie tajemnic* / [tł. Anna Czajkowska]. – Warszawa, 2007. s. 168-169 : Z mroku [architektura Biblioteki św. Wawrzyńca (Laurenziana) we Florencji].
- [204]. 4951. STEMP Richard. *Renesans : odkrywanie tajemnic* / [tł. Anna Czajkowska]. – Warszawa, 2007 s. 166-167 : Nauka [architektura Biblioteki św. Marka (Marciana) w Wenecji]

[205]. 3654. SZCZYGIEŁ Hanna. Rola bibliotekarza w przygotowaniu i realizacji inwestycji bibliotecznej // *Scr. Comen. Lesn.* – Nr 5 (2007), s. 147-173. – Bibliogr. – Streszcz. ang.

[206]. 4677. ŚWINOUJŚCIE : *tradycja i współczesność. Z. 1* / pod red. Stefana Mollina. – Świnoujście, 2007. s. 139-142 : PLUCIŃSKI Józef. Dzieje budynku Miejskiej Biblioteki w Świnoujściu do 1945 roku ; s. 143-146 : ŁUKASZEWSKA Bożena. Miejska Biblioteka Publiczna im. Stefana Flukowskiego w Świnoujściu – historia i dzień dzisiejszy

[207]. 3655. ŚWIRNIAK Zofia. *Budow-*

nictwo bibliotek akademickich – aspekt funkcjonalności // *W: Ewolucja procesów bibliotecznych na tle dziejów Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu* / pod red. Barbary Żmigrodzkiej. – Wrocław, 2007. – S. 198-216. – Bibliogr. – Streszcz. ang.

[208]. 4404. TANASIEWICZ Konrad, MUSZYŃSKI Robert. Biblioteka Uniwersytetu Gdańskiego // *Architektura.* – 2007, nr 7, s. 68-75 : il. – Streszcz. ang.

[209]. 4218. ZYŚK Daniel. Biblioteki Europy // *Architektura.* – 2007, nr 7, s. 10-11 : il.

Wykaz tytułów wydawnictw ciągłych:

ABI Technik - ABI Technik
Acta PWratisl. - Acta Polytechnicae Wratislaviensis
Alma Mater (Krak.) - Alma Mater
Archit. Biznes - Architektura@Biznes
Architektura - Architektura Murator
Atest - Atest
Autoportret - Autoportret
Bibl. Lubus. - Bibliotekarz Lubuski
Bibl. Podl. - Bibliotekarz Podlaski
Bibl. Zach.-Pom. - Bibliotekarz Zachodniopomorski
Bibliotekarz - Bibliotekarz
Biul. Bibl. Jag. - Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej
Biul. Hist. Szt. - Biuletyn Historii Sztuki
Biul. Inf. Bibl. Nar. - Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej
Bud. Gosp. Miej. - Budownictwo i Gospodarka Miejska
Cenne, Bezcenne - Cenne, Bezcenne / Utracone
Čítatel' - Čítatel'
Czas. Tech. / PKrak. - Czasopismo Techniczne / Politechnika Krakowska
EBIB - EBIB Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy
Europ. Res. Lib. Coop. - European Rese-

arch Libraries Cooperation
Forum Akad. - Forum Akademickie
Gaz. Wybor. - Gazeta Wyborcza
Geodezja - Geodezja
Głos Naucz. - Głos Nauczycielski
Inspiracje - Inspiracje
Inw. i Bud. - Inwestycje i Budownictwo
Kal. Grudz. - Kalendarz Grudziądzki
Kierunki - Kierunki
Konspekt - Konspekt
Kult. i Życie - Kultura i Życie
Kwart. Metod. / Woj. Bibl. Katow. - Kwartalnik Metodyczny / Wojewódzka Biblioteka Publiczna Katowice, Bielsko-Biała, Częstochowa
Lib. Quart. - LIBER Quarterly
Lublin - Lublin, Kultura i Społeczeństwo
Monit. Pol. - Monitor Polski
Not. Wyd. - Notes Wydawniczy
Ochr. Zabyt. - Ochrona Zabytków
Pol. Libr. Today - Polish Libraries Today
Pomag. Sobie Pr. - Pomagamy Sobie w Pracy
Por. Bibl. - Poradnik Bibliotekarza
Prakt. Teor. Inf. - Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej
Prz. Bibl. - Przegląd Biblioteczny
Prz. Geol. - Przegląd Geologiczny

-
<i>Prz. Księg.</i> - Przegląd Księgarski i Wydawniczy	<i>Z Bad. Pol. Księgozb.</i> - Z Badań nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi
<i>Radar</i> - Radar	<i>Zag. Inf. Nauk.</i> - Zagadnienia Informatyki Naukowej
<i>Rocz. Bibl. Nar.</i> - Rocznik Biblioteki Narodowej	<i>Zentralbl. Biblioth.-Wes.</i> - Zentralblatt für Bibliothekswesen. Beiheft
<i>Rocz. Bibl.</i> - Roczniki Biblioteczne	<i>Zesz. Nauk. Archit.</i> / PŚl. - Zeszyty Naukowe / Politechnika Śląska. Architektura
<i>Rocz. Warsz.</i> - Rocznik Warszawski	<i>Zesz. Nauk. PGdań., Archit.</i> - Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej. Architektura
<i>Rzeczpospolita</i> - Rzeczpospolita	
<i>Scr. Comen. Lesn.</i> - Scripta Comeniana Leśnensia. Miscellanea	<i>Zesz. Nauk. PRzesz., Bud. Inż. Środ.</i> - Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej. Budownictwo i Inżynieria Środowiska
<i>Słowo</i> - Słowo	<i>Zesz. Sand.</i> - Zeszyty Sandomierskie
<i>Spotk. z Zabyt.</i> - Spotkania z Zabytkami	
<i>Tyg. Kult.</i> - Tygodnik Kulturalny	
<i>Tyg. Pol.</i> - Tygodnik Polski	
<i>Tyg. Solid.</i> - Tygodnik Solidarność	

Maria Kycler

Construction and library equipment. Literature review based on „Polish Bibliological Bibliography” in the years 1981-2007
Summary

The author discusses the problem of library architecture reviewing the writings dated between 1981 and 2007 in „Polish Bibliological Bibliography”. The actual tendencies in the Polish press and literature concerning the building the library equipment are discussed and the chosen, outstanding publications are analyzed. The work includes an annex of the excerpted bibliographic descriptions